

SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

**Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach**

**International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context**

**Vydáva
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave**

**Issued by
Faculty of Law
Trnava University in Trnava**

**Vychádza štvrťročne
2023, ročník XI.**

**Issued Quarterly
2023, Volume XI.**

ISSN 1339-5467

2023

3

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach

International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context

Vydáva:
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

Issued by:
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

Vychádza štvrt'ročne
2023, ročník XI.

Issued Quarterly
2023, Volume XI.

URL časopisu:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika

Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie:
sei.journal@gmail.com

Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor:
Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., univ. prof.

Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., univ. prof.

Výkonný redaktor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

© Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

ISSN 1339-5467

DOI: <https://doi.org/10.31262/1339-5467/2023/11/3>

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** je časopis s otvoreným prístupom, čo znamená, že všetok obsah je bezplatne voľne dostupný užívateľovi alebo jeho inštitúcii. Používatelia môžu čítať, sťahovať, kopírovať, distribuovať, tlačiť, vyhľadávať alebo odkazovať na úplné texty článkov, alebo ich používať na akýkoľvek iný zákonný účel bez predchádzajúceho vyžiadania si povolenia od vydavateľa alebo autora. Uvedené je v súlade s definíciou otvoreného prístupu BOAI.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** nevyžaduje poplatky za spracovanie článkov ani žiadne iné autorské poplatky.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is an open access journal which means that all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Users are allowed to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of the articles, or use them for any other lawful purpose, without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** does not require article processing charges or any other author fees.

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. Dielo je možné opakovane používať za predpokladu uvedenia mien autorov a len na nekomerčné účely, pričom nie je možné z diela ani z jeho jednotlivých častí vyhotoviť odvodené dielo formou spracovania alebo iných zmien.

The publication is distributed under the Creative Commons 4.0 license, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. The work can be used repeatedly, provided that the names of the authors are mentioned and only for non-commercial purposes, while it is not possible to create a derivative work from the work or its individual parts in the form of processing or other changes.

Autori, ktorí publikujú v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, si ponechajú autorské práva na svoje dielo, pričom ho licencujú na základe licencie Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives, ktorá umožňuje ich dielo opakovane používať za predpokladu uvedenia mien autorov a len na nekomerčné účely, pričom nie je možné z diela ani z jeho jednotlivých častí vyhotoviť odvodené dielo formou spracovania alebo iných zmien.

Authors publishing with the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** retain the copyright to their work, licensing it under the Creative Commons 4.0 license, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives, which allows their work to be used repeatedly, provided that the names of the authors are mentioned and only for non-commercial purposes, while it is not possible to create a derivative work from the work or its individual parts in the form of processing or other changes.

Redakčná rada

Hlavný redaktor

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., univ. prof.

 Trnavská univerzita v Trnave

Výkonný redaktor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Predseda redakčnej rady

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční členovia redakčnej rady

Prof. Daniel Barnhizer

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohlávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Česká republika

 WSM Warszawa, Poľsko

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 Uniwersytet Śląski w Katowicach, Poľsko

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, Spojené štáty americké

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Nemecko

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

 Université catholique de Louvain, Belgicko

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Doc. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Prof. Nikos Maghioros

 Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, Grécko

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 Univerzitet u Novom Sadu, Srbsko

Prof. Alberto Patiño Reyes

 Universidad Iberoamericana, Mexiko

Prof. Francisca Pérez Madrid

 Universitat de Barcelona, Španielsko

Prof. Michele Rosboch

 Università degli Studi di Torino, Taliansko

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Maďarsko

Prof. Charles Szymanski

 Vytauto Didžiojo universitetas, Litva

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D., DSc.

 Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Prof. Emmanuel Tawil

 Université Panthéon-Assas, Francúzsko

Dr. Angelo Vighianisi Ferraro

 Università degli Studi Mediterranea di Reggio Calabria, Taliansko

Assoc. Prof. Andrei Zarafiu, Ph.D.

 Universitatea din București, Rumunsko

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

 Univerza v Ljubljani, Slovinsko

Domáci členovia redakčnej rady

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

 Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavíková, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ Ekonomická univerzita v Bratislave

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Dr.h.c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční redaktori

Prof. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, New Delhi, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

✚ Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

✚ Velikoturnovski universitet „Sv. Sv. Kiril i Metodii“, Bulharsko

Editorial Board

Editor in Chief

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD., univ. prof.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Executive Editor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Chairman of the Editorial Board

Prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Members of the Editorial Board

Prof. Daniel Barnhizer

 Michigan State University College of Law, United States of America

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Czech Republic

 WSM Warszawa, Poland

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

 Catholic University of Louvain, Belgium

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 University of Silesia in Katowice, Poland

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, United States of America

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt, Germany

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 University of Zagreb, Croatia

Assoc. Prof. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 University of Zagreb, Croatia

Prof. Nikos Maghioros

 Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Assoc. Prof. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

✚ Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Dr. Dušan Nikolić

✚ University of Novi Sad, Serbia

Prof. Alberto Patiño Reyes

✚ Ibero-American University, Mexico

Prof. Francisca Pérez Madrid

✚ University of Barcelona, Spain

Prof. Michele Rosboch

✚ University of Turin, Italy

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

✚ Pázmány Péter Catholic University, Hungary

Prof. Charles Szymanski

✚ Vytautas Magnus University, Lithuania

✚ Michigan State University College of Law, United States of America

Assoc. Prof. JUDr. Martin Štefko, Ph.D., DSc.

✚ Charles University in Prague, Czech Republic

Prof. Emmanuel Tawil

✚ Panthéon-Assas University, France

Dr. Angelo Vigliani Ferraro

✚ “Mediterranea” University of Reggio Calabria, Italy

Assoc. Prof. Andrei Zarafiu, Ph.D.

✚ University of Bucharest, Romania

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ University of Ljubljana, Slovenia

Internal Members of the Editorial Board

Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Slovakia

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavíková, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

 University of Economics in Bratislava, Slovakia

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Dr.h.c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Editors

Prof. Preeti D. Das

 Jawaharlal Nehru University, New Delhi, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

 Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, Bulgaria

Obsah

Jana Koprlová <i>Editoriál k jesennej edícii</i> <i>SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023</i>	11
---	----

ŠTÚDIE

Andrei Zarafiu <i>The Forensics in Criminal Proceedings: From Theory to Practice or How to Prevent Limitations</i>	19
---	----

Helena Barancová <i>Statusové otázky platformovej práce</i>	34
--	----

Vojtěch Hanzal <i>Discussion on the European Court of Human Rights' Decision in the Case of Halet v. Luxembourg and Its Implications</i>	56
---	----

ESEJE

Peter Vyšný <i>Some Remarks on Book Critical Constitutionalism: Ideas for Constitutional Transition in the Post-COVID-19 Era by Diego Valadés</i>	70
<i>Informácie pre autorov</i>	78
<i>Etický kódex</i>	88

Contents

Jana Koprlová
*Editorial for Autumn Edition
of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023* 15

STUDIES

Andrei Zarafiu
*The Forensics in Criminal Proceedings:
From Theory to Practice or
How to Prevent Limitations* 19

Helena Barancová
Status Issues of Platform Work..... 34

Vojtěch Hanzal
*Discussion on the European Court of Human Rights'
Decision in the Case of Halet v. Luxembourg
and Its Implications*..... 56

ESSAYS

Peter Vyšný
*Some Remarks on Book Critical Constitutionalism:
Ideas for Constitutional Transition
in the Post-COVID-19 Era by Diego Valadés* 70

Information for Authors 83

Code of Ethics..... 92

Editoriál k jesennej edícii **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023**

Ctení čitatelia, vážení priatelia,

dovoľte, aby som Vám predstavila tretie číslo jedenásteho ročníka **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, medzinárodného internetového vedeckého časopisu zameraného na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza pod záštitou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni, pričom prijíma a publikuje výhradne pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky. Jeho cieľom je poskytovať podnetnú a inšpiratívnu platformu pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok a ich komunikáciu v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Časopis vychádza v elektronickej on-line podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch 31. marec, 30. jún, 30. september a 31. december, pričom ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií, esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou alebo dianím, recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu, a taktiež informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu.

Webová stránka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre zrakovo hendikepovaných čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V oboch jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu i spätnú komunikáciu prostredníctvom svojej osobitnej e-mailovej adresy. Zároveň webová stránka časopisu ponúka čitateľom vďaka uplatneniu dynamického responzívneho webdizajnu možnosť prístúpenia a prehliadania z akéhokoľvek zariadenia umožňujúceho prenos informácií prostredníctvom globálnej siete internet.

Aktuálne, tretie číslo jedenásteho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka celkovo tri samostatné vedecké štúdiá, ako aj jednu vedeckú esej. V poradí prvá štúdiá ponúka čitateľom veľmi kom-

plexný a podrobný pohľad na kľúčové a mimoriadne aktuálne otázky využitia forenznej vedy v trestných konaniach, pričom sa opiera o názorné príklady z rumunskej súdnej praxe. Nasledujúca štúdia dôkladne analyzuje, sprehl'adňuje a príkladne vysvetľuje problematiku najnovšieho pracovnoprávneho pohľadu na statusové otázky platformovej práce v právnom prostredí Slovenskej republiky. Tretia, a súčasne posledná štúdia sa venuje veľmi podrobnému objasneniu, ako aj hĺbkovej analýze a komplexnej syntéze právnych dôsledkov rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Halet proti Luxembursku. Vedecká esej zaradená na konci aktuálneho čísla ponúka podnetnú a zaujímavú analytickú poznámku k vedeckej monografii nazvanej „Kritický konštitucionalizmus: Námety na ústavný prechod v období po Covid-19“, napísanej v španielčine Diegom Valadésom.

V súvislosti s vydaním tretieho čísla jedenásteho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** by sme veľmi radi informovali všetkých jeho čitateľov, prispievateľov aj priaznivcov, že časopis je registrovaný v Adresári časopisov s otvoreným prístupom (Directory of Open Access Journals, DOAJ), ako aj v medzinárodných vedeckých databázach Crossref, ERIH PLUS a Index Copernicus International a požiadal o registráciu v ďalších medzinárodných vedeckých databázach. Súčasne by sme veľmi radi informovali aj o tom, že do okamihu vydania nového čísla časopisu zaznamenali jeho webové stránky celkom 152 krajín návštev (v abecednom poradí):

1. Afganistan	52. Island	103. Pakistan
2. Albánsko	53. Izrael	104. Palestína
3. Alžírsko	54. Írsko	105. Panama
4. Angola	55. Jamajka	106. Paraguaj
5. Antigua a Barbuda	56. Japonsko	107. Peru
6. Argentína	57. Jemen	108. Pobrežie slonoviny
7. Arménsko	58. Jordánsko	109. Poľsko
8. Austrália	59. Južná Afrika	110. Portoriko
9. Azerbajdžan	60. Južná Kórea	111. Portugalsko
10. Bahrajn	61. Kambodža	112. Rakúsko
11. Bangladéš	62. Kamerun	113. Rumunsko
12. Barbados	63. Kanada	114. Rusko
13. Belgicko	64. Kapverdy	115. Rwanda
14. Benin	65. Katar	116. Salvádor
15. Bielorusko	66. Kazachstan	117. Saudská Arábia
16. Bolívia	67. Keňa	118. Senegal

17. Bosna a Hercegovina	68. Kirgizsko	119. Seychely
18. Brazília	69. Kolumbia	120. Sierra Leone
19. Bulharsko	70. Kongo – Kinshasa	121. Singapur
20. Burkina Faso	71. Kosovo	122. Sint Maarten
21. Burundi	72. Kostarika	123. Slovensko
22. Curaçao	73. Kuba	124. Slovinsko
23. Cyprus	74. Kuvajt	125. Somálsko
24. Česká republika	75. Laos	126. Spojené arabské emiráty
25. Čile	76. Libanon	127. Spojené kráľovstvo
26. Čína	77. Litva	128. Spojené štáty americké
27. Dánsko	78. Líbya	129. Srbsko
28. Dominika	79. Lotyšsko	130. Srí Lanka
29. Dominikánska republika	80. Luxembursko	131. Sudán
30. Egypt	81. Macedónsko	132. Sýria
31. Ekvádor	82. Madagaskar	133. Španielsko
32. Estónsko	83. Maďarsko	134. Švajčiarsko
33. Etiópia	84. Malajzia	135. Švédsko
34. Fidži	85. Malawi	136. Tadžikistan
35. Filipíny	86. Malta	137. Taiwan
36. Fínsko	87. Maroko	138. Taliansko
37. Francúzsko	88. Maurícius	139. Tanzánia
38. Ghana	89. Mexiko	140. Thajsko
39. Grécko	90. Mjanmarsko	141. Togo
40. Gruzínsko	91. Moldavsko	142. Trinidad a Tobago
41. Guam	92. Mongolsko	143. Tunisko
42. Guatemala	93. Mozambik	144. Turecko
43. Guinea	94. Namíbia	145. Uganda
44. Holandsko	95. Nemecko	146. Ukrajina
45. Honduras	96. Nepál	147. Uruguaj
46. Hongkong	97. Nigéria	148. Uzbekistan
47. Chorvátsko	98. Nikaragua	149. Venezuela
48. India	99. Nórsko	150. Vietnam
49. Indonézia	100. Nová Kaledónia	151. Zambia
50. Irak	101. Nový Zéland	152. Zimbabwe
51. Irán	102. Omán	

Pri príležitosti vydania tretieho čísla jedenásteho ročníka časopisu by som sa veľmi rada úprimne poďakovala všetkým prispievateľom, ktorí doň aktívne prispeli a podelili sa tak s čitateľmi o svoje vedomosti, skúsenosti či nevšedné pohľady na problematiku právnych otázok, a rovnako tiež vedeniu Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, všet-

kým priateľom, kolegom, zamestnancom Právnickej fakulty i rektorátu Trnavskej univerzity v Trnave za ich podporu a podnetné rady, a napokon tiež členom redakčnej rady časopisu a redakčnému tímu.

Verím, že časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** poskytne podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako tiež pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

V mene celej redakčnej rady a redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

s úctou,

Jana Koprlová

Trnava 30. september 2023

Editorial for Autumn Edition **of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2023**

Dear readers and friends,

let me introduce the third issue of the eleventh volume of **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, an international scientific online journal for the study of legal issues in the interdisciplinary context.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued under the auspices of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, Slovakia, and it thematically focuses mainly on socially relevant interdisciplinary relations connected with issues of public law and private law at the national, transnational and international levels, while accepting and publishing exclusively original, hitherto unpublished contributions. Its aim is to provide a stimulating and inspirational platform for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues and their communication in the context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at the national, regional and international levels.

The journal is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on March 31st, June 30th, September 30th and December 31st, and it offers a platform for publication of contributions in the form of separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles, essays on current social topics or events, reviews on publications related to the main orientation of the journal and also information or reports connected with the inherent mission of the journal.

The website of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers the reading public information in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface designed for visually handicapped readers, both parallel in the Slovak as well as English languages. In both languages the journal's editorial office provides also feedback communication through its own e-mail address. At the same time, the website of the journal offers readers due to the use of dynamic responsive web design accession and browsing by using any equipment that allows transmission of information via the global Internet network.

The current, third issue of the eleventh volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a total of three separate scientific studies as well as one scientific essay. The very first study offers readers a very comprehensive and detailed view of the key and extremely topical

issues of the use of the forensics in criminal proceedings, while relying on illustrative examples from the Romanian judicial practice. The following study thoroughly analyses, clarifies and exemplarily explains the issue of the latest labour-law perspective on the status issues of platform work in the legal environment of the Slovak Republic. The third and, at the same time, the last study concentrates on a very detailed clarification as well as in-depth analysis and comprehensive synthesis of the legal implications of the European Court of Human Rights' decision in the case of Halet v. Luxembourg. Scientific essay included at the end of the current issue offers stimulating and interesting analytical remarks on the scientific monograph called "Critical Constitutionalism: Ideas for Constitutional Transition in the Post-COVID-19 Era", written in Spanish by Diego Valadés.

In relation to the release of the third issue of the eleventh volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** we are pleased to inform all its readers, contributors as well as fans that the journal has been registered in the Directory of Open Access Journals (DOAJ) as well as in international scientific databases Crossref, ERIH PLUS and Index Copernicus International and applied for registration in other international scientific databases. At the same time, we would like to inform that till the date of the new issue, the journal's websites had recorded a total of 152 countries of visits (in alphabetical order):

1. Afghanistan	52. Greece	103. Panama
2. Albania	53. Guam	104. Paraguay
3. Algeria	54. Guatemala	105. Peru
4. Angola	55. Guinea	106. Philippines
5. Antigua and Barbuda	56. Honduras	107. Poland
6. Argentina	57. Hong Kong	108. Portugal
7. Armenia	58. Hungary	109. Puerto Rico
8. Australia	59. Iceland	110. Qatar
9. Austria	60. India	111. Romania
10. Azerbaijan	61. Indonesia	112. Russia
11. Bahrain	62. Iran	113. Rwanda
12. Bangladesh	63. Iraq	114. Saudi Arabia
13. Barbados	64. Ireland	115. Senegal
14. Belarus	65. Israel	116. Serbia
15. Belgium	66. Italy	117. Seychelles
16. Benin	67. Jamaica	118. Sierra Leone
17. Bolivia	68. Japan	119. Singapore
18. Bosnia and Herzegovina	69. Jordan	120. Sint Maarten

19. Brazil	70. Kazakhstan	121. Slovakia
20. Bulgaria	71. Kenya	122. Slovenia
21. Burkina Faso	72. Kosovo	123. Somalia
22. Burundi	73. Kuwait	124. South Africa
23. Cambodia	74. Kyrgyzstan	125. South Korea
24. Cameroon	75. Laos	126. Spain
25. Canada	76. Latvia	127. Sri Lanka
26. Cape Verde	77. Lebanon	128. Sudan
27. Chile	78. Libya	129. Sweden
28. China	79. Lithuania	130. Switzerland
29. Colombia	80. Luxembourg	131. Syria
30. Congo – Kinshasa	81. Macedonia	132. Taiwan
31. Costa Rica	82. Madagascar	133. Tajikistan
32. Côte d'Ivoire	83. Malawi	134. Tanzania
33. Croatia	84. Malaysia	135. Thailand
34. Cuba	85. Malta	136. The Netherlands
35. Curaçao	86. Mauritius	137. Togo
36. Cyprus	87. Mexico	138. Trinidad and Tobago
37. Czech Republic	88. Moldova	139. Tunisia
38. Denmark	89. Mongolia	140. Turkey
39. Dominica	90. Morocco	141. Uganda
40. Dominican Republic	91. Mozambique	142. Ukraine
41. Ecuador	92. Myanmar	143. United Arab Emirates
42. Egypt	93. Namibia	144. United Kingdom
43. El Salvador	94. Nepal	145. United States of America
44. Estonia	95. New Caledonia	146. Uruguay
45. Ethiopia	96. New Zealand	147. Uzbekistan
46. Fiji	97. Nicaragua	148. Venezuela
47. Finland	98. Nigeria	149. Vietnam
48. France	99. Norway	150. Yemen
49. Georgia	100. Oman	151. Zambia
50. Germany	101. Pakistan	152. Zimbabwe
51. Ghana	102. Palestine	

On the occasion of launching the third issue of the eleventh volume of the journal, I would be delighted to sincerely thank all the contributors who have contributed in it actively and have shared with the readers their knowledge, experience or extraordinary views on legal issues as well as the top management of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, all friends, colleagues, employees of the Faculty of Law, the rector's administration at the Trnava University in Trnava for all support

and suggestive advices and, finally, also the members of journal's editorial board and the editorial team.

I believe that the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues in context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at national, regional and international levels.

On behalf of the entire editorial board and editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**,

Yours faithfully,

Jana Koprlová

Trnava, Slovakia, September 30th, 2023

The Forensics in Criminal Proceedings: From Theory to Practice or How to Prevent Limitations

Andrei Zarafiu

Abstract: *In the beginning of the current century, a new paradigm of assessing the rules in criminal proceedings has been emphasized, more specifically in those criminal cases in which a new trend in applying methodology of criminal sciences is arisen. There is no doubt that the new concept of preventing limitations in assessing the means of the forensics which are directly involved in the process of delivering the criminal decisions has already been accustomed. The current paper focuses on the new concepts of the forensics applicable in criminal proceedings, in such a manner not to exceed the legal framework of criminal procedure law, on the one hand, and to prevent any limitations which should be imposed, on the other hand. In this context, it has been observed that the methodology of investigation through means and instruments of the forensics has reached new dimensions, unavoidable ones. The culture of the forensics is, at the moment, of high interest for the judicial activity of criminal proceedings and, for this reason, a new approach in this matter is expected to be expressed by the legal doctrine in criminal matters.*

Key Words: *Criminal Law; Criminal Proceedings; Forensics; Tools of Investigation; Judicial Decision; Doctrinal Approach; Jurisprudence; Indictment Act; Judgment Solution; Romania.*

Introduction

Why limitations on the forensics in criminal proceedings? This question has been arisen a few years ago, while the theory and practice both in the field of the forensics and the criminal procedure law have been involved in a kind of disputatious remarks and contradictory opinions, and created, therefore, a more unaccountable vision upon the legal provisions and solutions pronounced in criminal matters. The general context of the means of the forensics which are imperatively necessary in the core process of assessing the legal and pertinent judicial decision has currently no perspective to highlight a final decision for such dispute.

As a general principle of law, it is imperious to decree in a criminal case and to deliver the final decision in such a manner to avoid any unlawful solution. Moreover, only one additional discussion comes to finalize its misunderstandings and is less complicated to be expressed as a point-to-point observation. In this respect, no limitations are to be imposed in the larger spectre of the forensics although they are, in a few cases, pointed out by the legal doctrine.

It is obvious that there is no a unique solution presented by the legal doctrine, so that the legal framework has suffered, from a theoretical perspective, because of the misunderstanding, which has not been clarified till the moment. Consequently, it is the doctrine's responsibility to find pertinent and comprehensive solutions, whose harmonization with the legal provisions in criminal matters should imperatively be admitted both by the doctrine and jurisprudence. For this reason, the theory of the forensics and the practice expectations would be protected from any limitations which would be imposed. Moreover, the legal doctrine has taken into consideration that an illegal act of the forensics will develop and produce consequences on the judicial decision which will be given by the courts of law.

In a few doctrinaire opinions, the theoreticians have expressed their points of view in accordance with the new trends of the above-stated disputation. Although there is no unanimous solution found in the matter, the legal doctrine continues to deliver opinions more and more understood and closed to the solutions coming from practice. Following the trend, it is expected that a joint solution of how to prevent limitations in the matter of the forensic involvement in criminal proceedings will be submitted in the next future.

Principles of the forensic involvement in criminal proceedings

First of all, it should be emphasized that the criminal proceedings are from the very beginning in a close correlation with the forensics. It is thus a general remark, viewed as a principle of the forensic involvement in criminal proceedings. Having in regard its orientation to the basic procedures and rules which are usually used by the forensic experts in order to achieve their goals in the field of criminal proceedings, it is beyond

doubt that their role in strengthening framework of the forensic involvement in criminal proceedings should not claim any difficulties.¹

Despite this remark, the forensics has faced during the years several drawbacks, which could be viewed as limitations. From a theoretical point of view, it has been highlighted that “whilst there are standardised (and in some jurisdictions accredited) internal and external laboratory, regulatory and jurisdictionally based processes, practices and expert certifications in place to direct that expert evidence is firmly rooted in defensible analysis and inference, historic failings have served to illustrate that gaps may remain.”²

The jurisprudence also has been confronted with cases in which the forensics was unable to submit appropriate solutions to be taken into consideration by the courts of law in order to pronounce the legal and evidence-based solutions coming from the forensic reports. Although it is not possible for the courts of law to give decisions based exclusively on the forensic reports, the practice is usually accustomed with certain situations in which it would be possible if the case law will allow them to do so. In these circumstances, it is obvious that there is no limitation in the field of solving the criminal cases directly because of the management of the forensics and its involvement in practice.

The proportionality of the forensics in criminal proceedings came from the necessity to adapt the scientific tools of investigation to the needs of the judgment to finalize the criminal case through the legal decision. Basically, this principle creates some discussions from the point of view of the general concept of law and particularly of the general theory of forensic science, also advanced by the legal doctrine.³ In this matter, it has been pointed out that “due to the fact that the majority of current

---

¹ See OVERILL, R. E. and J. COLLIE. Quantitative Evaluation of the Results of Digital Forensic Investigations: A Review of Progress. *Forensic Sciences Research* [online]. 2021, vol. 6, no. 1, pp. 13-18 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2471-1411. Available at: <https://doi.org/10.1080/20961790.2020.1837429>.

² See CARR, S., E. PIASECKI and A. GALLOP. Demonstrating Reliability through Transparency: A Scientific Validity Framework to Assist Scientists and Lawyers in Criminal Proceedings. *Forensic Science International* [online]. 2020, vol. 308, p. 110110 [cit. 2023-08-10]. ISSN 0379-0738. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2019.110110>.

³ See MAGHERESCU, D. *Teoria generală a expertizelor criminalistice*. 1-a ed. București: Hamangiu, 2021, pp. 227-248. ISBN 978-606-27-1804-6.

court cases are publicly available and often dramatized in entertainment media, the public perception of forensic science can be misunderstood.”⁴

From a practical perspective, it has been admitted that, in order to proceed to carry out the forensic investigation, some specific standards have been taken into consideration by the scientists. They are primarily focused on the rules and instruments of achieving the forensic investigation reports. In this context, it has been advanced the idea that “usually, the tools and devices used by the forensic experts are divided into two categories. It is about the tools used to the crime scene investigation and the tools used in the activity of laboratory, knowing the fact that the forensic expertise involves two stages of achievement – the crime scene investigation and the investigation of laboratory.”⁵

In fact, the scientific tools and devices are authorized by the law and allow the forensic experts to carry out the forensic expertise during the criminal proceedings. In this matter, and taking into account the above-stated remarks, it is obvious that there is no limitation to be imposed by the practical issues for the judicial instruments of carrying out the criminal decisions.

Equally, the forensic involvement in criminal proceedings is a key principle applicable in several criminal cases, which requires specialized knowledge from the other sciences than the legal one. The right transposition of the knowledge into the criminal decisions which will be given by the courts of law at the end of criminal proceedings appears in this context as a natural connection to the general feature of the judicial process of solving the criminal cases. There is no ubiquity in relation with the other issues relative to criminal proceedings, as long as the declared scope of its activity is that of “protecting the innocent from wrongful convictions.”⁶

---

⁴ See BIJU, A., K. HAMBLY and A. JOSHI. The Complexity of Forensic Science in Criminal Investigations: Is There a Gold Standard?. In: M. CLAYTON and N. ABBAS, eds. *Voices of Forensic Science – Are We There Yet? The Golden Standards of Forensic Science* [online]. 2021, vol. 1, no. 1, pp. 7-26 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2563-8874. Available at: <https://jps.library.utoronto.ca/index.php/forensic/article/view/36288>.

⁵ See MAGHERESCU, D. *Teoria generală a expertizelor criminalistice*. 1-a ed. București: Hamangiu, 2021, p. 228. ISBN 978-606-27-1804-6.

⁶ See DANNECKER, G. Truth-finding as an Intermediate Goal of Criminal Proceedings and Its Limits. In: Á. FARKAS, G. DANNECKER and J. JACSÓ, eds. *External, Internal and Criminal Investigations of Criminal Offences Affecting the Financial Interests of the European Union* [online]. 1st ed. Budapest: Wolters Kluwer, 2022, pp. 165-169 [cit. 2023-08-10]. ISBN 978-963-594-122-3. Available at: <https://euinv.uni-miskolc.hu/study>.

The only one solution which could be adopted by the judiciary in criminal matters is organized around the forensics more than a simple procedure carried out along with the other instruments which help the judicial bodies in making legal solution by solving the criminal cases. Consequently, the procedure of solving the criminal cases by means of the forensics is not a limitation imposed by the law from the general principles of criminal proceedings. Moreover, it particularly does mean alternative tools of criminal procedure law, able to intervene in serious cases of murder, crimes committed with violence, and so on.

In the matter of practice, it has been observed that these tools of the forensics do not involve the empirical studies of criminality, but they are just linked to the criminal cases from the moment of the forensic experts' engagement to submit the forensic reports. In fact, the forensic involvement in criminal proceedings is the result of the interdisciplinary character of the judicial procedure, which allows the forensic science to submit conclusive remarks on the issues of criminal proceedings.

Taking into consideration all these aspects of the theory and practice, it could be emphasized that the principle of the forensic involvement in criminal proceedings means useful judicial instruments of finding appropriate solutions, in purpose to achieve the best practice results coming from the forensics. Moreover, the science of the forensics does not know any limitation by the judicial bodies who are particularly interested in gathering information and conclusive evidence which could be used for their effort in giving solution and decision-making process.

Current jurisprudential achievements

According to the general theory of forensic science which advances the idea of no existing limitations of the forensics in criminal proceedings, it is obvious that the practice has been directed to respecting the general principles of law, on the one hand, and to respecting the specific principles of the forensics, on the other hand. The main target of the judicial bodies has been focused on the issue of how to prevent limitations in the matter of developing the criminal proceedings within the legal framework.

- (1) Certain solutions pronounced in the field of jurisprudence are thus relevant in the field of preventing limitations regarding the forensics in criminal proceedings. These solutions are more comprehensive viewed and assessed in the criminal cases of serious crimes, while

the involvement of the forensic science means a decisive process. Among other cases, analysing the drugs issues related to the forensics in criminal proceedings appears as a well-done solution to examine those cases in which the procedure of gathering evidence is in a close relation with the forensics and its scope.

In the matter of fact, trafficking in cigarettes committed in transnational context supposes the interference of the forensics in criminal proceedings. In order to clarify the source of fiscal tobacco stamps applied on the cigarette packets stemming from trafficking in illegal operations, the court of law has pointed out that it is necessary to order their examination under the forensic expertise.⁷ The forensic report submitted in relation to this solution has highlighted that “the owner of the licence trading rights for tobacco has reported that the blanks picked up by the investigative bodies are not ordered by the [...], and regarding the fiscal stamps [...], it has been established that they were not made by a poly-graphic industrial unit specialized in manufacturing the fiscal stamps [...]”.⁸ Considering these aspects, it has been established that the examined cigarettes are counterfeit goods. At the same time, during the forensic expertise, the experts have stated that the samples of cigarettes are “tobacco derived products, tobacco precursors. It has been also stated that such derived products can be used in manufacturing cigarettes and can be added to a mixture of tobacco for cigarettes.”⁹

The High Court of Cassation and Justice of Romania has considered illegal and unjustified the solution of criminal sentence pronounced by the first instance to acquit the defendants. The *de facto* situation has been analysed in accordance with the offences committed and the indictment act submitted by the prosecutor to the court of law, as well as with taking into consideration the situation of criminal case. It has been appreciated, under the clandestine *modus operandi* of committing illegal operations, the huge number of perpetrators involved and the activity of trafficking in cigarettes stored in a clandestine industrial unit, that the products

---

⁷ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 257/A/2022 [2022-12-09]*.

⁸ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 257/A/2022 [2022-12-09]*.

⁹ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 257/A/2022 [2022-12-09]*.

were stored in a clandestine commercial space.¹⁰ The entire criminal activities have stated that there is no an occasional association of criminal purpose, but more particularly the defendants have understood that they proceeded to relocate an illegal cigarette manufacturing unit, which consisted both in moving the tobacco and the additional materials as well.¹¹

(2) The jurisprudential solutions pronounced by the courts of law provide a constant trajectory in the matter of assessing the forensic reports in such a manner to avoid any limitations which might be imposed by the forensic science. In fact, no involvement of the forensics should be accepted by the courts of law, beside the legal provisions regulated by the Code of Criminal Procedure. This is because in cases of culpable homicide, the forensic involvement in pronouncing the judicial decision is ordered by the court of law, which cannot exceed the law provisions.

In this context, the court of law has stated, based on the forensic expertise, that the causality relation between the culpable behaviour of the defendant and the victim's death existed and, consequently, the defendant has been convicted in accordance with the form of guilt in committing that crime. The first instance's solution has been subject of criticism by the defendant who has argued that the crime is not provided by the criminal law,¹² and, therefore, he is entitled to be exonerated from the criminal liability.

The forensic expertise report does not create a basic framework in which the judicial bodies would experience difficulties in assessing its conclusive results.¹³ However, based on these conclusions submitted by the forensic expert to the court of law, the defendant has opined that between the legal behaviour of criminal conduct and the result of the vic-

---

¹⁰ See Von LAMPE, K. The Illegal Cigarette Trade. In: M. NATARAJAN, ed. *International and Transnational Crime and Justice* [online]. 2nd ed. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2019, pp. 49-54 [cit. 2023-08-10]. ISBN 978-1-108-59729-6. Available at: <https://doi.org/10.1017/9781108597296.008>.

¹¹ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 257/A/2022* [2022-12-09].

¹² See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022* [2022-11-17].

¹³ See YOUNGGREN, J. N., M. C. GOTTLIEB and C. L. BONESS. Forensic Consultation. In: C. A. FALENDER and E. P. SHAFRANSKE, eds. *Consultation in Psychology: A Competency-based Approach* [online]. 1st ed. Washington, DC: American Psychological Association, 2020, pp. 239-251 [cit. 2023-08-10]. ISBN 978-1-4338-3141-6. Available at: <https://doi.org/10.1037/0000153-014>.

tim's death there is no causality relation¹⁴ which could generate his punishable liability.

The forensic conclusions do not allow assessments in terms and conditions provided exclusively by the defendant, as long as it is a subjective opinion expressed on the criminal case in which he/she was convicted by the court of law. Consequently, the expert opinion should primarily be analysed by the court of law, which is thus entitled to establish the typical feature of the criminal conduct. Therefore, it is not enough to simply verify the similitudes between the criminal conduct provided by the criminal law and the criminal behaviour subject to the criminal liability. Moreover, it is required to verify whether the result produced by the crime committed is the consequence of the criminal conduct which supported the crime.¹⁵

Although the causality relation is not expressly stated by the incrimination rules which regulate the criminal act, its existence is, under the logical syllogism, derived from the result provided by the rules as the consequence of the criminal behaviour. According to these remarks, the court of law has referred to "the theory of objective imputing of result, established in different foreign legal systems, the theory which, even verified, and equally the causality relation is constituted in a veritable method of verifying the imputable character of the result produced to the perpetrator. The method supposes a two-step mechanism of verifying: in the first step, it is searched if the action of factor has created a dangerous state for the social value protected, followed by the second step, to verify if this dangerous state has immediately caused the typical result."¹⁶

Theoretically speaking, the forensic report could provide information on the criminal conduct approached by the defendant in committing the criminal act, but any theoretical remark should be taken into account by the court of law in assessing the forensic conclusions and pronouncing the judicial decision. In other words, the court of law will not be held on the forensic theoretical appreciation regarding the *de facto* elements of the crime committed.

---

¹⁴ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022 [2022-11-17]*.

¹⁵ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022 [2022-11-17]*.

¹⁶ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022 [2022-11-17]*.

Actually, such proposals could be submitted by the forensic experts, but the courts of law have imperatively to analyse the entire circumstances in which the crime was committed. From this point of view, it has been pointed out that “the importance of assessing the forensic expertise reports results also from the manner in which the critics of the parties involved, related to the forensic conclusions, are rejected by the judicial bodies, as long as there is no contrary forensic opinion provided in the criminal case. Nevertheless, in a situation in which there are contrary opinions expressed by an independent forensic expert called by the parties involved in criminal case, the judicial bodies are not obliged to affirm a positive value for these opinions.”¹⁷

From a judicial point of view, it has been stated that the theory of “equal risk” advanced by forensic expert does not concord with the judicial system’s imperative of finding the truth in criminal cases and convicting the defendant in accordance with the guilt of committing the crime. By the definition, the defendants are interested in finding the most appropriate legal ways of exonerating themselves from criminal liability¹⁸ and, in order to achieve this goal for them, they are usually prone to changing the judicial framework of analysing the criminal case by the court of law. In this regard, the defendant has used the theory of “equal risk” under the above-stated second step of analysing the criminal case, also called as the theory of objective imputation.¹⁹

Controversies and proposed solutions

In order to avoid any form of limitations which do not fit to the judicial system’s rules, principles and procedures, it is imperative for the parties involved in the criminal cases to leave the controversies out and to propose some pertinent solutions which could be basis for the next solutions covered by the courts of law in practical cases.

---

¹⁷ See MAGHERESCU, D. Assessing the Means of Evidence by Forensic Reports in Criminal Cases of Business. *Perspectives of Law and Public Administration* [online]. 2022, vol. 11, no. 4, pp. 532-544 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2601-7830. Available at: <http://www.adjuris.ro/revista/articole/An11nr4/6.%20Lucrare-2-Magherescu%20Delia%20EN.pdf>.

¹⁸ A comprehensive point of view could be viewed in a similar judicial framework in ZARA-FIU, A. and C. BĂLAN. Despre posibilitatea pronunțării soluției de achitare în procedura simplificată a recunoașterii învinuirii. *Doctrină și Jurisprudență*. 2019, no. 1, pp. 157-170. ISSN 2501-8515.

¹⁹ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022 [2022-11-17]*.

In order to respect the judicial framework created as a consequence of the crime committed while the court of law has been invested with, the forensic involvement in the final decision, which will be pronounced by the court of law, is determined by the manner in which the case is assessed by the judges.²⁰ Approaching the forensics from the perspective of assessing the report conclusions in those criminal cases in which it has been ordered, some issues could arise:

- ✚ the proposed solution submitted by the forensic expert could not be always in concordance with the judges' assessment;
- ✚ the dangerous state created by the defendant could be diminished by the forensic expert unintentionally;
- ✚ the forensic expert could exceed his/her own competencies and bear away deliberately from the real issues stated by the courts of law.

Despite the above-stated remarks which are usually discussed in practice, the controversies should be analysed regarding the typical result of the crime committed, which, from the point of view of the criminal investigative activities carried out, has exceeded the defendant's control.²¹ Moreover, the issue of "equal risk" supposes that, in some particular circumstances, the imputation in criminal matters will be removed in those cases in which "it is stated that the result would also have produced certainty in the hypothesis of alternative lawful perfect conduct. In this situation, the dangerous state is not that materialized in the result, but is being produced indifferent of the permissible or impermissible character of the behaviour analysed."²²

Consequently, it has been appreciated by the defence that the defendant is entitled to reclaim the equal risk in the involvement in criminal imputation, strengthening the above-stated theory on the alternative criminal conduct and, therefore, understanding the result of the criminal act committed.

Moreover, the syllogism of *in dubio pro reo*, applied as a fundamental judgment of criminal proceedings in those cases in which there is no evi-

---

²⁰ See MAGHERESCU, D. Assessing the Means of Evidence by Forensic Reports in Criminal Cases of Business. *Perspectives of Law and Public Administration* [online]. 2022, vol. 11, no. 4, pp. 532-544 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2601-7830. Available at: <http://www.adjuris.ro/revista/articole/An11nr4/6.%20Lucrare-2-Magherescu%20Delia%20EN.pdf>.

²¹ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022 [2022-11-17]*.

²² See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022 [2022-11-17]*.

dence enough to support the indictment act on the crime committed, is not equally assessed to the final decision made by the court of law.²³

Basically, there is no judgment to consider that a perpetrator could be exonerated by the criminal liability in cases in which the result of his/her own criminal behaviour would be the same if the legal provisions would have been respected. For this reason, the court of law has been invested with the defendant's request of appeal in cassation with the main reason that the offence is not incriminated by the criminal law in force which, in fact, directs to the impunity solution.²⁴ The reason has been submitted by defence to the higher court of law, whose argument has been based on that the first instance's solution is more featured by the reasoning of missing probative support, infringing the principle *in dubio pro reo*.

Despite this general remark which has been submitted by the defence in the last stage of appealing to the higher court of law, it is appreciated that the criminal cases should imperatively be assessed from the perspective of the objective theory of criminal liability,²⁵ on the one hand, and the consequences of the crime committed, on the other hand, being concordant with the connection between the objective elements of the crime committed. Otherwise, the defendant would be exonerated from the indictment act provided by the prosecutor.

A similar situation has been discussed by the legal doctrine in criminal matters, which has emphasized the issue of establishing the criminal liability in cases of attempt.²⁶ For this reason, it has been highlighted that "it should be assumed that within the "irremovable doubts" referred to in this principle, apart from the doubts as to how the event subjected to criminal law evaluation proceeded, there are also doubts as to how it

---

²³ See SUMMERS, S. J. The Epistemic Ambitions of the Criminal Trial: Truth, Proof, and Rights. *Quaestio facti* [online]. 2023, vol. 4, no. 1, pp. 249-272 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2604-6202. Available at: https://doi.org/10.33115/udg_bib/qf.i1.22809.

²⁴ See *Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022* [2022-11-17].

²⁵ See FEELEY, M. M. Criminal Justice as Regulation. *New Criminal Law Review* [online]. 2020, vol. 23, no. 1, pp. 113-138 [cit. 2023-08-10]. ISSN 1933-4206. Available at: <https://doi.org/10.1525/nclr.2020.23.1.113>.

²⁶ See WANTOŁA, M. Criminal Liability for Attempt. An Attempt at a New Perspective. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [Journal of Criminal Law and Penal Studies] [online]. 2021, vol. 25, nr 4, pp. 69-93 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2719-6569. Available at: <https://www.czipk.pl/index.php/zeszyty-archiwum/michal-wantola-odpowiedzialnosc-karna-za-usilowanie-proba-nowego-spojrzania>.

would have proceeded, had it not been for the perpetrator's apprehension. On the other hand, assuming that a profit-driven perpetrator, aware of the value of two things [...], would take the less worthy one, would be far from common sense and, therefore, impossible to accept."²⁷

Conclusions

The study conducted on the topic of the current paper has concluded certain points of view regarding the newer vision of the legal doctrine expressed on the forensic involvement in criminal proceedings. Although there is no unitary solution advanced by the doctrine, the jurisprudential references come to emphasize that the new generation of approaching the issue of the forensics in criminal proceedings is already arisen.

The issue of the forensics in criminal proceedings is currently discussed by the legal doctrine from several perspectives. One of the main reasons of approaching the judicial solutions delivered in criminal cases with the observance of the legal provisions in criminal matters accordingly is focused on the respect of the theory of the "multidimensional assessment" and the practice observation.

The issue also involves the manner in which both theoreticians and practitioners are responsible for the idea of how to prevent limitations in those criminal cases in which the judicial bodies have ordered the forensic expertise in order to clarify the basic elements regarding the crime committed, the perpetrator as well as the circumstances in which the crime was committed.

Last but not least, the study has revealed that the evidence submitted through the forensic reports in criminal cases of serious crimes (i.e., violent murder) should be analysed and assessed in accordance with the entire means of evidence administered by the judicial bodies, both in the investigative stage and in the judgment stage of criminal proceedings, without any infringement of the defendant's procedural rights.²⁸ The same situation should be provided in cases in which the procedural cir-

²⁷ See WANTOŁA, M. Criminal Liability for Attempt. An Attempt at a New Perspective. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [Journal of Criminal Law and Penal Studies] [online]. 2021, vol. 25, nr 4, p. 70 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2719-6569. Available at: <https://www.czpik.pl/index.php/zeszyty-archiwum/michal-wantola-odpowiedzialnosc-karna-za-usilowanie-proba-nowego-spojrzzenia>.

²⁸ See ALLEN, R. J., J. L. HOFFMANN, D. A. LIVINGSTON, A. D. LEIPOLD and T. L. MEARES. *Comprehensive Criminal Procedure*. 5th ed. New York: Wolters Kluwer, 2020. 1776 p. Aspen Casebook Series. ISBN 978-1-5438-0436-2.

cumstances of the criminal case admit that there is no reason to impose limitation and to generate different judicial solutions in practice.

Considering all these aspects, the major assessment of the forensic involvement in the field of criminal proceedings is thus carried out in accordance with the respect of the entire principles of the justice in criminal cases. In this regard, the solutions delivered by the courts of law mean a useful judicial instrument as a guarantor of the fact that any limitation will be promoted with the infringement of the legal provisions in criminal matters.

References

- ALLEN, R. J., J. L. HOFFMANN, D. A. LIVINGSTON, A. D. LEIPOLD and T. L. MEARES. *Comprehensive Criminal Procedure*. 5th ed. New York: Wolters Kluwer, 2020. 1776 p. Aspen Casebook Series. ISBN 978-1-5438-0436-2.
- BIJU, A., K. HAMBLY and A. JOSHI. The Complexity of Forensic Science in Criminal Investigations: Is There a Gold Standard?. In: M. CLAYTON and N. ABBAS, eds. *Voices of Forensic Science – Are We There Yet? The Golden Standards of Forensic Science* [online]. 2021, vol. 1, no. 1, pp. 7-26 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2563-8874. Available at: <https://jps.library.utoronto.ca/index.php/forensic/article/view/36288>.
- CARR, S., E. PIASECKI and A. GALLOP. Demonstrating Reliability through Transparency: A Scientific Validity Framework to Assist Scientists and Lawyers in Criminal Proceedings. *Forensic Science International* [online]. 2020, vol. 308, p. 110110 [cit. 2023-08-10]. ISSN 0379-0738. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2019.110110>.
- DANNECKER, G. Truth-finding as an Intermediate Goal of Criminal Proceedings and Its Limits. In: Á. FARKAS, G. DANNECKER and J. JACSÓ, eds. *External, Internal and Criminal Investigations of Criminal Offences Affecting the Financial Interests of the European Union* [online]. 1st ed. Budapest: Wolters Kluwer, 2022, pp. 165-169 [cit. 2023-08-10]. ISBN 978-963-594-122-3. Available at: <https://euinv.uni-miskolc.hu/study>.
- Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 594/RC/2022* [2022-11-17].
- Decision of the High Court of Cassation and Justice of Romania Ref. No. 257/A/2022* [2022-12-09].

- FEELEY, M. M. Criminal Justice as Regulation. *New Criminal Law Review* [online]. 2020, vol. 23, no. 1, pp. 113-138 [cit. 2023-08-10]. ISSN 1933-4206. Available at: <https://doi.org/10.1525/nclr.2020.23.1.113>.
- MAGHERESCU, D. Assessing the Means of Evidence by Forensic Reports in Criminal Cases of Business. *Perspectives of Law and Public Administration* [online]. 2022, vol. 11, no. 4, pp. 532-544 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2601-7830. Available at: <http://www.adjuris.ro/revista/articole/An11nr4/6.%20Lucrare-2-Magherescu%20Delia%20EN.pdf>.
- MAGHERESCU, D. *Teoria generală a expertizelor criminalistice*. 1-a ed. București: Hamangiu, 2021. 405 p. ISBN 978-606-27-1804-6.
- OVERILL, R. E. and J. COLLIE. Quantitative Evaluation of the Results of Digital Forensic Investigations: A Review of Progress. *Forensic Sciences Research* [online]. 2021, vol. 6, no. 1, pp. 13-18 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2471-1411. Available at: <https://doi.org/10.1080/20961790.2020.1837429>.
- SUMMERS, S. J. The Epistemic Ambitions of the Criminal Trial: Truth, Proof, and Rights. *Quaestio facti* [online]. 2023, vol. 4, no. 1, pp. 249-272 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2604-6202. Available at: https://doi.org/10.33115/udg_bib/qf.i1.22809.
- Von LAMPE, K. The Illegal Cigarette Trade. In: M. NATARAJAN, ed. *International and Transnational Crime and Justice* [online]. 2nd ed. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2019, pp. 49-54 [cit. 2023-08-10]. ISBN 978-1-108-59729-6. Available at: <https://doi.org/10.1017/9781108597296.008>.
- WANTOŁA, M. Criminal Liability for Attempt. An Attempt at a New Perspective. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* [Journal of Criminal Law and Penal Studies] [online]. 2021, vol. 25, nr 4, pp. 69-93 [cit. 2023-08-10]. ISSN 2719-6569. Available at: <https://www.czpk.pl/index.php/zeszyty-archiwum/michal-wantola-odpowiedzialnosc-karna-za-usilowanie-proba-nowego-spojrzzenia>.
- YOUNGGREN, J. N., M. C. GOTTLIEB and C. L. BONESS. Forensic Consultation. In: C. A. FALENDER and E. P. SHAFRANSKE, eds. *Consultation in Psychology: A Competency-based Approach* [online]. 1st ed. Washington, DC: American Psychological Association, 2020, pp. 239-251 [cit. 2023-08-10]. ISBN 978-1-4338-3141-6. Available at: <https://doi.org/10.1037/0000153-014>.

ZARAFIU, A. and C. BĂLAN. Despre posibilitatea pronunțării soluției de achitare în procedura simplificată a recunoașterii învinuirii. *Doctrină și Jurisprudență*. 2019, no. 1, pp. 157-170. ISSN 2501-8515.

Assoc. Prof. Andrei Zarafiu, Ph.D.

Faculty of Law
University of Bucharest
Mihail Kogălniceanu Blvd. 36-46
050107 Bucharest
Romania
andrei.zarafiu@drept.unibuc.ro

 <https://orcid.org/0000-0003-0932-9630>

Statusové otázky platformovej práce¹

Status Issues of Platform Work

Helena Barancová

Abstract: *The subject of the author's analysis is the performance of work for digital platforms, which is currently developing very dynamically and is significantly ahead of legal regulation. The first legal regulation of work performed for digital platforms at the level of the European Union will be the upcoming directive on improving the working conditions of persons working through digital platforms. The author examines the draft of the aforementioned directive, especially its legal consequences for the legislation of the Slovak Republic. Since the work for digital platforms with algorithmic management often does not meet either the legal characteristics of "dependent work" or the legal characteristics of "independent work", the author de lege ferenda proposes a legislative solution to the status issues of persons working for digital platforms also by means of a reassessment of the current normative definition of the term "dependent work" as well as the term "employee" which, according to the legal status de lege lata, is defined significantly narrower compared to the personal scope of the proposed directive. In this way, it would be realistically possible to ensure the social protection of natural persons working for digital platforms in the near future.*

Key Words: *Labour Law; Digital Labour Platforms; Employee; Employer; Employment Relationship; Employment Status; Self-employed Status; Subordination; Legal Presumption of Employment Relationship; Control of Work for Platforms; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Predmetom analýzy autorky je výkon práce pre digitálne platformy, ktorá sa v súčasnosti veľmi dynamicky rozvíja a má výrazný predstih pred právnou reguláciou. Prvou právnou reguláciou práce vykonávanej pre digitálne platformy na úrovni Európskej únie bude pripravovaná smernica o zlepšení pracovných podmienok osôb pracujúcich prostrední-*

---

¹ Príspevok bol pripravený v rámci riešenia výskumného projektu financovaného Agentúrou na podporu výskumu a vývoja č. APVV-18-0443 s názvom „Prieniky pracovného práva do iných odvetví súkromného práva (a vice versa)“, zodpovedný riešiteľ prof. JUDr. Mgr. Andrea Oľšovská, PhD.

tvom digitálnych platformách. Autorka skúma návrh uvedenej smernice, osobitne jej právne následky na zákonodarstvo Slovenskej republiky. Keďže práca pre digitálne platformy s algoritmickým riadením nenapĺňa často právne znaky „závislej práce“, ani právne znaky „nezávislej práce“, autorka de lege ferenda navrhuje legislatívne riešenie statusových otázok osôb pracujúcich pre digitálne platformy aj pomocou prehodnotenia doterajšieho normatívneho vymedzenia pojmu „závislá práca“, ako aj pojmu „zamestnanec“, ktorý je podľa právneho stavu de lege lata pojatý podstatne užšie v porovnaní s osobnou pôsobnosťou navrhovanej smernice. Týmto spôsobom by bolo do blízkej budúcnosti reálne možné zabezpečiť sociálnoprávnu ochranu fyzických osôb pracujúcich pre digitálne platformy.

Kľúčové slová: Pracovné právo; digitálne pracovné platformy; pracovník; zamestnávateľ; pracovný pomer; status pracovníka; status osoby samostatne zárobkovo činne; subordinácia; právna prezumpcia pracovného pomeru; kontrola práce pre platformy; Slovenská republika.

Všeobecná charakteristika

Digitalizácia mení svet práce, pracovnoprávne vzťahy, ako aj existujúce trhy práce. Zvyšuje flexibilitu a zároveň prináša určité riziká v oblasti zamestnanosti a pracovných podmienok fyzických osôb pracovne činných pre digitálne platformy. Nové technológie založené na algoritmoch, vrátane automatizovaných monitorovacích a rozhodovacích systémov, umožňujú osobitné spôsoby organizácie práce a vo svojich dôsledkoch spôsobujú veľmi dynamický nárast počtu digitálnych pracovných platformách. Prácu pre platformy vykonávajú fyzické osoby v menšej alebo väčšej miere kontroly výkonu práce zo strany samotnej platformy, a to buď výlučne online spôsobom, alebo aj hybridným spôsobom, spojením online komunikácie s následnou pracovnou činnosťou, takpovediac na mieste.

Podstatné zvyšovanie počtu digitálnych pracovných platformách urýchlila aj pandémia ochorenia Covid-19. Podľa nedávnych dokumentov Európskej únie sa príjmy hospodárstva založeného na digitálnych pracovných platformách v Európskej únii v posledných rokoch niekoľkonásobne zvýšili. V roku 2025 sa očakáva zvýšenie počtu fyzických osôb pracujúcich prostredníctvom digitálnych platformách na cca 43 miliónov.²

² Bližšie pozri *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Improving Working Conditions in Platform Work* [2021-12-09]. COM (2021) 762 final.

Dynamicky postupujúcou digitalizáciou pracovného života vzniká fenomén „hybridného zamestnanca“, pričom sa súčasne znižuje počet tzv. „klasických zamestnancov“ s určitou, po celé desaťročia budovanou sociálnoprávnou ochranou, a to nielen podľa právneho poriadku Slovenskej republiky, ale i podľa medzinárodných prameňov, dohovorov Medzinárodnej organizácie práce, ako aj právnych prameňov práva Európskej únie. Ide nielen o Chartu základných práv Európskej únie, ale aj o celú oblasť sekundárneho práva Európskej únie, ťažiskovo zameranú na ochranu pracovnoprávných vzťahov.

Individualizácia práce uskutočňovaná cez rôzne digitálne platformy vo svojich právnych dôsledkoch zásadným spôsobom zasahuje do doterajšieho právneho vývoja pracovného práva, osobitne do existujúceho trhu práce. Automatizácia širokej škály pracovných procesov pôsobí na stálu redukciu zamestnancov, čím sa zamestnanie v pracovnom pomere stáva menej stabilné, menej isté a menej predvídateľné.

Vznik nových druhov a spôsobov práce pod vplyvom digitálnych platforiem naberá v súčasnosti tak vysokú dynamiku, že právna regulácia výrazne zaostáva, osobitne v ich úprave právneho statusu tak odberateľa práce, ako aj právneho statusu fyzických osôb pracujúcich pre platformy. Tieto nové modely pracovných vzťahov sú, žiaľ, stále mimo oblasť právnej regulácie. Vzťah medzi osobou pracujúcou pre platformy a platformami nemusí napĺňať znaky a požiadavky pre pracovnoprávny vzťah v súlade s jeho vymedzením vo vnútroštátnom práve členského štátu Európskej únie, s prihliadnutím na existujúcu judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, aj keď digitálna pracovná platforma v istej miere kontroluje výkon práce.

V prípade platformovej práce ide o také nové druhy a spôsoby práce, ktoré fyzická osoba vykonáva s vysokým stupňom samostatnosti a s výrazným oslabením subordinačného princípu, čím často nenapĺňa zákonné požiadavky pre status „zamestnanec“ („pracovník“), ale ani pre status „samostatne zárobkovo činná osoba“.³

---

³ Bližšie pozri TKADLEC, M. Závislá práce v době moderních technologií a koronaviru. *Právní rozhledy*. 2021, roč. 29, č. 5, s. 161-167. ISSN 1210-6410; a BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnom práve a ochrana zamestnanca (možnosti a riziká)*. 1. vyd. Praha: Leges, 2016. 202 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-176-2.

Práca pre platformy stiera hranice medzi pracovnoprávnym vzťahom a samostatnou zárobkovou činnosťou.⁴ Nesprávna právna klasifikácia fyzických osôb pracujúcich pre platformy má závažné sociálno-právne dôsledky vo vzťahu k možnosti prístupu k sociálnym právam osôb vykonávajúcich platformovú prácu, ktoré by im prislúchali, ak by mali status „zamestnanec“, respektíve status „pracovník“ podľa práva Európskej únie. Ide hlavne o fyzické osoby pracujúce pre také platformy, kde majú platformy určitú mieru kontroly výkonu ich práce a odmeňovania.

Platformová práca bude v budúcnosti významným spôsobom ovplyvňovať tiež celý zodpovednostný systém pracovného práva.⁵ V čase umelej inteligencie by mal zamestnávateľ znášať hmotnú zodpovednosť za nesprávne výstupy umelej inteligencie, aj keď sa nedá vylúčiť ani hmotná zodpovednosť zamestnanca, napríklad ak zamestnanec zamestnávateľovi zavinené spôsobí škodu chybnými pracovnými postupmi.⁶ Sociálnoprávne riziká spojené s umelou inteligenciou nie sú komplexne regulované ani v rámci práva Európskej únie, hoci v súčasnosti sa už pripravuje nariadenie o umelej inteligencii, ktoré má riešiť riziká spojené s používaním určitých systémov umelej inteligencie aj v oblasti pracovnoprávných vzťahov.⁷ V navrhovanom nariadení o umelej inteligencii sa upravuje zoznam systémov umelej inteligencie používaných v oblastiach zamestnanosti, riadenia zamestnancov a prístupu k samostatnej zárobkovej činnosti, ktoré sa považujú za vysoko rizikové. Európsky zákonodarca predpokladá stanoviť osobitné požiadavky na transparentnosť týchto systémov a umožnenie dohľadu vykonávaného človekom, najmä pokiaľ ide o oblasť základných sociálnych a ľudských práv.

Popri pozitívach stále flexibilnejšie pracovné modely práce nezabezpečujú zamestnancom, na rozdiel od štandardných pracovných pomerov, dostatočnú pracovnoprávnu ochranu. Najmä práca uskutočňovaná cez digitálne platformy vyžaduje flexibilných dodávateľov a je často sporné

⁴ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Priemysel 4.0 a pracovné podmienky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018. 128 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-312-4.

⁵ Bližšie pozri FIALOVÁ, E. a J. MATEJKA. Právo umělé inteligence jako problém efektivního propojení technologie a lidské práce. *Právní rozhledy*. 2022, roč. 30, č. 6, s. 200-206. ISSN 1210-6410.

⁶ Bližšie pozri FIALOVÁ, E. a J. MATEJKA. Právo umělé inteligence jako problém efektivního propojení technologie a lidské práce. *Právní rozhledy*. 2022, roč. 30, č. 6, s. 200-206. ISSN 1210-6410.

⁷ Bližšie pozri *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending Certain Union Legislative Acts* [2021-04-21]. COM (2021) 206 final.

v súčasnosti určiť správny právny status fyzickej osoby vykonávajúcej takúto prácu. Problémom je, že faktický status takýchto fyzických osôb sa pohybuje na rozhraní závislej práce a nezávislej práce a nezodpovedá podľa právneho stavu *de lege lata* ani súčasnému vymedzeniu pojmu „závislá práca“, ani pojmu „zamestnanec“, respektíve pojmu „osoba samostatne zárobkovo činná.“ Tým, že sa práca uskutočňovaná prostredníctvom digitálnych platforiem stále viac individualizuje, fyzická osoba je pri jej výkone často zodpovedná len sama za seba, aj keď nie je podnikateľom, lebo nespĺňa prevažnú väčšinu znakov podnikania, napríklad nepracuje vo vlastnom mene za účelom zisku, nemá kapitál a je vo vzťahu k odberateľovi práce v ekonomickej závislosti.

Priamo pred našimi očami sa otvára celkom nový, iný, vysoko dynamický svet práce, aký sme doteraz nepoznali. Nové digitálne formy práce, osobitne platformová práca, búrajú doterajšie tradičné predstavy o spôsoboch výkonu závislej práce, ako aj o spôsoboch výkonu nezávislej práce.

Automatizované riadenie pracovných procesov (algoritmické riadenie) zo strany platformy (zamestnávateľa) oslabuje tradičné poňatie pracovného pomeru ako osobno-právneho záväzkového vzťahu. Pri automatizovanom monitorovaní a riadení pracovných procesov bez prítomnosti ľudského prvku je fyzická osoba vykonávajúca prácu identifikovateľná, pričom platforma a jej manažéri zostávajú často v anonymite, čo spôsobuje vysoký stupeň zneistenia na strane osoby pracujúcej pre platformu. Ide hlavne o garantovanie ochrany osobných údajov osôb vykonávajúcich prácu pre platformy. Právne úpravy ohľadne ochrany osobných údajov priznávajú zamestnancom len individuálne práva a nedotýkajú sa kolektívneho pracovného práva, vrátane úlohy zástupcov zamestnancov v oblastiach poskytovania informácií a konzultácií a úlohy inšpektorátov práce pri presadzovaní ich konkrétnych práv. Ide najmä o algoritmické rozhodnutia, ktoré významným spôsobom ovplyvňujú právne postavenie osôb pracujúcich pre platformy.

Návrh novej smernice Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy⁸ (ďalej len „návrh smernice“) je primárne adresovaný kategórii pracujúcich nachádzajúcich sa na rozhraní pracovnoprávneho vzťahu a obchodnoprávneho vzťahu a vo svojich právnych dôsledkoch sa zásadne nedotýka tých, ktorí sú

---

⁸ Bližšie pozri *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Improving Working Conditions in Platform Work* [2021-12-09]. COM (2021) 762 final.

„pravými“ zamestnancami, a ani tých, ktorí sú „pravými“ živnostníkmi. Návrh smernice vychádza z relatívne širokého vymedzenia pojmu „pracovník“ v zmysle doterajšej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. Za nepravú samostatne zárobkovú činnosť návrh smernice považuje činnosť, ktorú vykonáva fyzická osoba len formálne samostatne zárobkovo činná, pričom spĺňa podmienky pre status „zamestnanec“ („pracovník“), a teda mala by byť vo vzťahu k príslušnej platforme v pracovnoprávnom vzťahu.

Primárne je cieľom vyššie uvedenej novej smernice ochrana tých osôb, ktoré sú nepravými živnostníkmi, ktoré nemajú založený pracovný pomer, aj keď ich práca vykazuje právne črty pracovného pomeru. Európsky zákonodarca návrhom smernice prejavil úmysel poskytnúť zvýšenú ochranu pomocou zákonnej prezumpcie existencie pracovného pomeru.

Je správne, že zmienená pripravovaná smernica o ochrane zamestnancov pri výkone platformovej práce hodlá právne „uchopiť“ tento neštandardný svet práce, v ktorom sa právny status fyzickej osoby vykonávajúcej prácu bude zásadne odvodzovať z povahy a skutočného obsahu vykonávanej práce, a to bez ohľadu na právnu formu, ktorú si zvolili zmluvné strany. Nemožno, na druhej strane, od európskeho zákonodarcu ani pri právnej úprave platformovej práce očakávať, že presne a detailne určí kritériá z hľadiska príslušnosti práce do pracovného práva alebo obchodného práva pre všetky prípady všeobecne, bez ohľadu na okolnosti konkrétneho prípadu. Ide skôr o určenie jasnejších hraníc medzi pojmom „závislá práca“ a pojmom „nezávislá práca“.

Problém prezumpcie pracovného pomeru nie je novou právnou myšlienkou. Zakotvujú ju i v súčasnosti viaceré zahraničné úpravy a akceptuje sa aj v dokumentoch Medzinárodnej organizácie práce.⁹

1 Podoby platformovej práce

Práca uskutočňovaná pre pracovné platformy je charakteristická neexistenciou spoločného pracoviska, na ktorom pracujú viacerí zamestnanci,

---

⁹ Bližšie pozri *Odporúčanie Medzinárodnej organizácie práce č. 198 o pracovnom pomere z roku 2006*; ŠTEFKO, M. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 255-256. *Studie z lidských práv*, č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9; a tiež BARANCOVÁ, H. *Nové technologie v pracovnom práve a ochrana zamestnanca (možnosti a riziká)*. 1. vyd. Praha: Leges, 2016. 202 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-176-2.

ktorí si navzájom voči sebe vytvárajú vzájomné vzťahy, ale aj vzťahy so svojimi zástupcami zamestnancov za účelom ochrany svojich záujmov vo vzťahu k zamestnávateľovi. Pri práci pre digitálne pracovné platformy v súlade s dohodnutou organizáciou práce sa vytvárajú digitálne komunikačné kanály.

Nie všetky platformy pracujú ako online systémy. Niektoré v rôznych odvetviach hospodárstva pracujú ako „služby na mieste“, napríklad jazdy na zavolanie, donášky, doručovateľské služby, upratovacie služby, služby sociálnej starostlivosti. Možno pozitívne hodnotiť, že platformová práca je výhodná nielen pre podniky z hľadiska širšieho prístupu k spotrebiteľom, ale má významné benefity aj pre spotrebiteľov z hľadiska lepšieho prístupu napríklad k službám, ktoré by boli inak ťažšie dostupné. Na druhej strane, práca uskutočňovaná prostredníctvom digitálnych platform má tak významné špecifické formy organizácie práce, že vytvára odôvodnené pochybnosti o existencii či úrovni sociálnoprávnej ochrany tých, ktorí ju vykonávajú.¹⁰ Najmä algoritmické riadenie pracovných procesov bez zásahu a dozoru človeka má potenciál ohroziť osobu vykonávajúcu platformovú prácu pri jednostrannom skončení právneho vzťahu s platformou a vymkyna sa tým zo všeobecnej, historicky akceptovanej ochrany zamestnanca pred neodôvodneným jednostranným prepustením z práce. To sa dotýka aj iných problémov výkonu platformovej práce so zásadným vplyvom na faktické právne postavenie osôb vykonávajúcich závislú prácu.

Za prototypy nových druhov a spôsobov práce pomocou digitálnych platform sa považujú v praxi najmä platformy Uber a rôzne druhy crowdworkingu.

Základným účelom príslušnej digitálnej platformy je mať čo najviac zákazníkov (hospodárskych subjektov), a tiež čo najviac dodávateľov služieb (crowdworkerov). V niektorých prípadoch aj samotná digitálna platforma má podstatne aktívnejšiu úlohu v trojuholníku zadávateľ, platforma, dodávateľ. Ak je jej úloha vysoko aktívna, napríklad ak platforma kontroluje výkon práce, určuje alebo inak ovplyvňuje spôsob výkonu práce, využíva subordinačný princíp pri výkone platformovej práce, môže byť v pozícii zamestnávateľa a osoba vykonávajúca v jej prospech práce zase v pozícii zamestnanca. Digitálna platforma nemusí mať pritom

---

¹⁰ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. Crowdworking a perspektívy digitálnej práce v budúcnosti alebo (Crowdworking – práca budúcnosti)? *Právny obzor*. 2019, roč. 102, č. 4, s. 291-302. ISSN 0032-6984.

žiadnu fyzickú infraštruktúru; môže mať len minimálny počet zamestnancov, ktorí organizujú výmenu medzi anonymným davom ľudí súčasťujúcich sa na plnení jej zákaziek.

Medzi samotnými online pôsobiacimi platformami sú rozdiely. Niektoré z nich kontrolujú svojich dodávateľov menej, iné viac. Platformy poskytujú svojim klientom relatívne široké spektrum možností výberu hlavne dodávateľov. Týmto spôsobom im (často aj veľkým a prosperujúcim hospodárskym subjektom) uľahčujú napríklad výber konkrétneho dodávateľa.

Niektoré digitálne platformy, aj keď nie sú v pozícii zamestnávateľa, v existujúcej praxi uskutočňujú taktiež aktivity, ktoré tradične prislúchajú zamestnávateľovi v pracovnom pomere, napríklad pri dojednávani odmeny za vykonávanú prácu, ale aj v predzmluvných pracovnoprávných vzťahoch.

Ak digitálna platforma plní len funkciu sprostredkovateľa, nie je vo vzťahu k vykonávateľovi práce v právnej pozícii zamestnávateľa a fyzická osoba vykonávajúca prácu nie je v pozícii zamestnanca. Ak príslušná digitálna platforma nad rámec sprostredkovania kontroluje a vyhodnocuje napríklad aj priebeh výkonu práce fyzickej osoby, je v právnej pozícii zamestnávateľa.

Na rozdiel od iných foriem neštandardných zamestnaní, akými sú čiastočný pracovný úväzok alebo telepráca, crowdworking sa neuskutočňuje v hierarchickej organizačnej štruktúre zamestnávateľského subjektu, napríklad v podniku, ale prebieha mimo rámca existujúcich podnikových štruktúr. Crowdworke sa nezačleňuje výkonom svojej práce do podnikových organizačných štruktúr svojho zmluvného partnera, odberateľa práce. Decentralizované formy organizácie práce uskutočňované prostredníctvom informačných technológií sú charakteristické veľmi nízkymi mzdovými nákladmi, nízkymi nákladmi na dopravu cez internet, nižšou potrebou kontroly výrobného procesu s dôrazom na konečný výsledok práce. Takto uskutočňovaná práca je pre podnikateľa veľmi efektívna, nízko nákladová, aj napriek tomu, že jednotliví dodávatelia práce sa môžu nachádzať vo veľkej geografickej vzdialenosti, pretože môžu pracovať z rôznych krajín či svetadielov.

2 Platformová práca ako závislá práca alebo nezávislá práca?

Z pracovnoprávneho hľadiska je zásadnou otázkou, aký právny status majú mať fyzické osoby vykonávajúce prácu pre príslušné platformy. Správ-

ne pracovné zaradenie fyzických osôb pracujúcich pre platformy do príslušného právneho režimu je podstatne determinované správnym právnym vymedzením pojmu „závislá práca“, ako aj pojmu „nezávislá práca“, respektíve pojmu „podnikanie“.

V súčasnosti existujú rôzne prístupy, či a ako právne regulovať výkon práce pre platformy. Podľa doterajšieho právneho stavu v právnom poriadku Slovenskej republiky sa osobám vykonávajúcim platformovú prácu (prácu pre platformy) v priestore Európskej únie prisudzuje vo väčšine prípadov status „samostatne zárobkovo činných osôb“. Podľa odhadov z doterajšej praxe až 9 z 10 platforiem prisudzuje tejto kategórii osôb status „samostatne zárobkovo činné osoby“. Na druhej strane, existuje viac než 100 zahraničných súdnych rozhodnutí s rôznymi výsledkami, týkajúcich sa posudzovania práce pre platformy. Časť týchto súdnych rozhodnutí posudzuje predmetnú prácu v prospech jej preklasifikovania na závislú prácu.¹¹

Jedno z najnovších rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci posudzovania platformovej práce YODEL (C-692/19) zo dňa 22. apríl 2020 formuluje kritériá pre posudzovanie správneho právneho statusu osôb vykonávajúcich platformovú prácu.¹² Uvedené rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie v prvom rade poukazuje na vymedzenie pojmu „pracovník“ podľa práva Európskej únie, ktorý je koncipovaný podstatne širšie ako je koncipovaný pojem „zamestnanec“ podľa zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“).

Keďže uvedené rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie sa dotýkalo uplatňovania smernice 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času,¹³ Súdny dvor Európskej únie v ňom konštatuje, že citovaná smernica neobsahuje vlastný pojem „pracovník“ pre účely pracovného práva.¹⁴

¹¹ Bližšie pozri HIESSL, Ch. The Classification of Platform Workers in Case Law: A Cross-European Comparative Analysis. *Comparative Labor Law & Policy Journal* [online]. 2022, vol. 42, no. 2, s. 465-517 [cit. 2023-07-24]. ISSN 1095-6654. Dostupné na: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3982738>.

¹² Bližšie pozri *Case of B v. Yodel Delivery Network Ltd* [2020-04-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-692/19.

¹³ Bližšie pozri *Directive 2003/88/EC of the European Parliament and of the Council of 4 November 2003 concerning Certain Aspects of the Organisation of Working Time*. OJ EU L 299, 2003-11-18, s. 9-19.

¹⁴ Bližšie pozri *Case of Holterman Ferho Exploitatie BV and Others v. F.L.F. Spies von Büllsheim* [2015-09-10]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2015, C-47/14,

Konkrétne pri posudzovaní právneho statusu kuriéra Súdny dvor Európskej únie posúdil, že fyzická osoba vykonávajúca túto činnosť môže byť aj v pozícii pracovníka (zamestnanca), ak samostatnosť výkonu jej práce je len fiktívna, ak jej práca je viazaná na osobný výkon bez možnosti zastúpenia a ak sloboda – právo prijať alebo odmietnuť určité pracovné úlohy je minimálna.

Podľa Súdneho dvora Európskej únie nemožno považovať za pracovníka fyzickú osobu, ak:

- ✚ vykonáva prácu samostatne a nezávisle a má širokú škálu slobody rozhodovania, napríklad aj pri jej odmietnutí;
- ✚ jej nezávislosť pri výkone práce nie je len fiktívna a chýba v ňom znak subordinácie;
- ✚ môže uskutočňovať prácu nielen osobne, ale aj prostredníctvom tretieho subjektu;
- ✚ je vysoko autonómna pri určovaní svojho pracovného času (bod 45 citovaného rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie).

Vyššie uvedené rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie nadväzuje na uznesenie Európskeho parlamentu z roku 2019, ktorý vyzval Európsku úniu k prijatiu razantných opatrení v oblastiach riešenia nesprávneho klasifikovania postavenia osôb v zamestnaní a zlepšenia transparentnosti pri používaní algoritmov, a to aj vo vzťahu k zástupcom zamestnancov.

V súčasnosti podľa údajov Európskej únie môže ísť až o 5 a pol miliónov ľudí, ktorí sú, napriek znakom závislosti vykonávania práce pre príslušnú platformu, bez potrebnej sociálnoprávnej ochrany podľa pracovného práva. Ide nielen o právo na minimálnu mzdu, ale aj o právo na dovolenku, právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, právo na pracovný čas, právo na nemocenské poistenie, právo na starobné poistenie a iné druhy poistení.¹⁵ Poistenie v oblasti sociálneho zabezpečenia ustanovuje výlučne členský štát Európskej únie.

---

bod 42, ako aj *Case of Union syndicale Solidaires Isère v. Premier ministre and Others* [2010-10-14]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2010, C-428/09.

¹⁵ Bližšie pozri WARTER, J. Zur Qualifikation plattformbasierter Arbeit. *Das Recht der Arbeit*. 2021, Nr. 2, s. 127-134. ISSN 1028-4656.

3 Návrh novej smernice o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy

Najvýznamnejším právnym prameňom výkonu platformovej práce bude v krátkom časovom horizonte už spomínaná smernica Európskeho parlamentu a Rady o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy (ďalej len „smernica“), ktorá je v komplexnom znení predložená do Európskeho parlamentu. Ako vyplýva zo samotného názvu smernice, smernica má zásadný ochranný účel v oblasti práce pre platformy. Hoci zásadne pripúšťa výkon takejto práce formou závislej práce i nezávislej práce, cieľom návrhu smernice je, aby fyzické osoby pracujúce pre platformy vykonávali platformovú prácu v správnom právnom režime, a to buď v právom statuse „samostatne zárobkovo činná osoba“ alebo v právnom statuse „zamestnanec“. Predmetná smernica jednoznačne neustanovuje, že práca vykonávaná fyzickými osobami sa musí vždy vykonávať v právnej pozícii samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo v právnej pozícii zamestnanca.

Prirodzene, že hlavne podnikatelia by veľmi uvítali, ak by nová smernica výslovne ustanovila kritériá pre určenie, kedy je fyzickú osobu nutné považovať za samostatne zárobkovo činnú osobu a kedy za zamestnanca, kedy ide o závislú prácu a v ktorých prípadoch vykonávaná práca vykazuje znaky nezávislej práce, presné rozlíšenie ktorých chýba i v doterajšej legislatíve. Aj keď návrh smernice presne neustanovuje tieto diferenčné znaky, bude do blízkej budúcnosti veľkou oporou pre zvýšenie ochrany práce vykonávanej pre rôzne druhy platforiem (najmä s ohľadom na tzv. „nepravých živnostníkov“) a jej správne zaradenie pod právny režim zamestnanca (pracovníka) alebo pod právny režim osoby samostatne zárobkovo činnnej. Právna domnienka existencie pracovného pomeru u platformových zamestnancov sa má uplatniť v rámci súdneho konania či správneho konania, alebo aj v oboch konaniach.

Osobitným cieľom návrhu smernice je garantovať, aby osoby pracujúce pre platformy získali správne právne postavenie v zamestnaní podľa svojho skutočného vzťahu s pracovnou platformou, a tým i prístup k pracovným právam a k širšej sociálnoprávnej ochrane (primát reality pred zmluvným dojednaním strán). Návrh smernice vychádza zo zásady prednosti obsahu pred formou právneho vzťahu, ako aj zo zásady prezumpcie existencie pracovného pomeru, ktorá by sa uplatňovala pri všetkých súdnych konaniach a správnych konaniach pred vnútroštátnymi orgánmi členských krajín Európskej únie.

4 Právny status osoby pracujúcej pre platformy

Právne významná časť fyzických osôb vykonávajúcich pracovnú činnosť v Slovenskej republike pre platformy je v pozícii samostatne zárobkovo činnej osoby, aj keď ich práca pre príslušnú platformu často vykazuje právne charakteristiky vzťahu podriadenosti a nadriadenosti.

Jednou z významných osobitostí práce vykonávanej pre digitálne platformy je skutočnosť, že platformy ako odberatelia práce používajú „algoritmické“ riadenie, za ktorým sa skrýva tiež podriadenosť, ako aj kontrola osôb vykonávajúcich prácu pre platformy. Tieto automatizované monitorovacie a rozhodovacie systémy sú často nedostatočne transparentné a osoby vykonávajúce prácu pre platformy nemajú prístup k prostriedkom ochrany práva a k možnosti odvolať sa proti rozhodnutiam, ktoré platformy prijímajú.

Samotnú povahu konkrétneho vzťahu medzi príslušnou platformou a poskytovateľom služby predurčujú najmä okolnosti, ktoré obsahuje návrh smernice, napríklad či poskytovateľ služby sám znáša riziko jej poskytovania a či znáša aj ostatné náklady spojené s jej poskytovaním – napríklad akou formou sa uskutočňuje odmeňovanie. Podstatnou okolnosťou pri právnej identifikácii vzťahu medzi poskytovateľom služby a príslušnou pracovnou platformou je tiež okolnosť, kto z týchto subjektov, poskytovateľ alebo platforma, rozhoduje napríklad o spôsobe výkonu poskytovanej služby, o cene služby či o čase, kedy sa bude vykonávať služba. Členské štáty Európskej únie sú povinné zaviesť vhodné postupy na overovanie a zabezpečovanie správneho určenia postavenia osôb pracujúcich pre platformy – či by sa mali považovať za osoby v pracovnom pomere v súlade s ich vnútroštátnym vymedzením, a ak áno, je potrebné ich preklasifikovať na zamestnancov (pracovníkov). Tým by sa malo zabezpečiť, aby nepravé samostatne zárobkovo činné osoby mali možnosť získať prístup k pracovným podmienkam podľa pracovného práva.

Existujú aj staršie súdne rozhodnutia, na základe ktorých došlo s účinkami *ex tunc* k prekvalifikácii obchodnoprávneho vzťahu na pracovný pomer a súčasne k prekvalifikácii právneho statusu osôb samostatne zárobkovo činných na zamestnancov, čo by vo svojich právnych následkoch mohlo do budúcnosti spôsobiť nepredvídané vážne hospodárske dôsledky pre samotné podnikateľské subjekty – platformy, vrátane ohrozenia ich ďalšej existencie.

Ako jedno z relatívne najstarších súdnych rozhodnutí je odbornej verejnosti známy súdny prípad zo Spojených štátov amerických, v ktorom

súd v spore proti firme Microsoft rozhodol, že tzv. nezávislí pracovníci, ktorí vo firme už dlhšie pracovali, majú podľa obyčajového práva právny status zamestnancov. Súdny spor trval približne osem rokov a v jeho závere sa dosiahol zmier, na základe ktorého firma Microsoft vyplatila takto zamestnávaným fyzickým osobám vo forme odškodného okolo 97 miliónov USD. Súdne rozhodnutie v tejto veci malo viacero pozitívnych efektov. Následne firma zmenila svoju dovtedajšiu personálnu prax vo vzťahu k cca ďalším 3 000 pracovníkom a preklasifikovala im právny status na status „zamestnanec“.¹⁶ Tento i širšej odbornej verejnosti známy súdny spor sa v nasledujúcich rokoch priaznivo dotkol aj tisícov zamestnancov iných amerických firiem.

Aj v Slovenskej republike, nadväzne na pripravované prijatie vyššie uvedenej smernice, môže v najbližšej budúcnosti dôjsť k početným a veľmi komplikovaným súdnym sporom o určenie právnej povahy vzťahu pri výkone platformovej práce.

Správne určenie postavenia v zamestnaní by malo byť podľa návrhu citovanej smernice založené na zásade prednosti obsahu pred formou právneho úkonu zakladajúceho príslušný vzťah fyzickej osoby k príslušnej platforme (primát reality pred dohodnutou právnou formou). Pri určení tohto právneho statusu sa má vychádzať zo skutočného výkonu práce a odmeňovania. Pritom by sa malo zohľadňovať používanie algoritmov pri práci pre platformy. Pri takomto posudzovaní, respektíve určení právneho statusu by sa účastníci právneho vzťahu nemali teda posudzovať len podľa toho, aký konkrétny vzťah si vzájomne zmluvne dohodli.¹⁷

---

¹⁶ Bližšie pozri *Case of Vizcaino v. United States District Court for the Western District of Washington* [1999-05-12]. Opinion of the United States Court of Appeals, 1999, No. 98-71388, ako aj *Case of Donna Vizcaino, et al. v. Microsoft Corporation, et al.; Rebecca Hughes, et al. v. Microsoft Corporation, et al.* [2000-12-08]. Class Action Settlement Agreement of the United States Court of Appeals, 2000; a *Case of Vizcaino v. Microsoft Corporation* [2002-05-15]. Opinion of the United States Court of Appeals, 2002, No. 01-35494.

¹⁷ Bližšie pozri TINTĚRA, T. Domněnka existence pracovního poměru v souvislostech tzv. digitálních pracovních platform. *Societas et iurisprudentia* [online]. 2022, roč. 10, č. 4, s. 71-88 [cit. 2023-07-24]. ISSN 1339-5467. Dostupné na: <https://doi.org/10.31262/1339-5467/2022/10/4/71-88>.

5 Vyvrátiteľná právna domnienka existencie pracovného pomeru¹⁸

Prezumpcia pracovného pomeru pri výkone platformovej práce, popri skúmaní skutočného právneho statusu osoby vykonávajúcej platformovú prácu, patrí medzi dominantné myšlienky návrhu predmetnej smernice. Podľa navrhovaného článku 4 bod 1 smernice zmluvný vzťah medzi digitálnou platformou a fyzickou osobou sa z právneho hľadiska považuje za pracovný pomer. Uvedená domnienka by sa mala uplatňovať vo všetkých správnych konaniach a súdnych konaniach. Na právnu domnienku o existencii pracovného pomeru sa môžu odvolávať všetky príslušné orgány, ktoré kontrolujú a overujú dodržiavanie príslušných právnych predpisov.

Členské štáty Európskej únie sú povinné zákonom garantovať možnosť vyvrátiť právnu domnienku pracovného pomeru v súdnom konaní alebo v správnom konaní, či súbežne v oboch, tak, že sa preukáže, že predmetný pracovný vzťah nie je pracovným pomerom.

Presun dôkazného bremena na digitálne pracovné platformy je odôvodnený skutočnosťou, že pracovné platformy majú úplný prehľad o všetkých skutkových prvkoch určujúcich príslušný pracovný vzťah, najmä o algoritmoch, pomocou ktorých riadia svoju činnosť. To znamená, že súdne konanie či správne konanie by malo byť iniciované pracovnou platformou s cieľom vyvrátiť právnu domnienku, ktorá by nemala mať odkladný účinok.

Domnienka existencie pracovného pomeru sa predpokladá, ak je splnený predpoklad „kontroly práce“. Uvedený predpoklad je podľa návrhu smernice daný, ak práca pre platformu spĺňa aspoň dve z piatich výslovne určených kritérií.

Podľa článku 4 návrhu smernice samotná kontrola výkonu práce je daná, ak táto spĺňa aspoň dve z kritérií, ktorými sú:

- a) faktické stanovenie výšky odmeny za prácu alebo určenie hornej hranice výšky odmeny;
- b) požiadavka, aby osoba pracujúca pre platformy dodržiavala osobitne záväzné pravidlá týkajúce sa vzhladu, správania sa voči príjemcovi služby alebo výkonu práce;

---

¹⁸ Bližšie pozri TINTĚRA, T. Domněnka existence pracovního poměru v souvislostech tzv. digitálních pracovních platform. *Societas et iurisprudencia* [online]. 2022, roč. 10, č. 4, s. 71-88 [cit. 2023-07-24]. ISSN 1339-5467. Dostupné na: <https://doi.org/10.31262/1339-5467/2022/10/4/71-88>.

- c) dozor nad výkonom práce alebo overovanie kvality výsledkov práce, a to aj elektronickými prostriedkami;
- d) faktické obmedzovanie slobody, a to aj pomocou sankcií, pokiaľ ide o organizáciu vlastnej práce – najmä o možnosť zvoliť si pracovný čas alebo čas neprítomnosti v práci, možnosť prijať alebo odmietnuť pracovné úlohy alebo využiť subdodávateľov či náhradníkov výkonu práce;
- e) faktické obmedzovanie možnosti vybudovať si vlastnú klientsku základňu alebo vykonávať prácu pre akúkoľvek tretiu osobu.

Právna formulácia vyššie uvedených kritérií je relatívne extenzívna. Kritériá uvedené pod písmenami a), c) a e) sú pritom formulované alternatívne, teda pre naplnenie predmetného kritéria stačí len jedna z možností daného predpokladu. Napríklad pri odmeňovaní za prácu vykonávanú pre platformu nemusí byť odmena za vykonanú prácu presne dohodnutá ako konkrétna suma odmeny za vykonanú prácu, ale stačí, aby boli určené horné limity takejto odmeny. Na druhej strane, celkom jednostranné určenie výšky odmeny (mzdy) za prácu vykonanú pre digitálnu platformu poukazuje skôr na subordinačný vzťah, na závislú prácu, a tým aj na pracovný pomer.

Požiadavka dodržiavania osobitných záväzných pravidiel je v návrhu smernice formulovaná relatívne extenzívne, aj keď, na druhej strane, by nemalo ísť len o všeobecné právne pravidlá, ale o osobitné pravidlá určené príslušnou platformou. Príslušná platforma môže tiež všeobecné pravidlá výkonu práce prevetliť do formy osobitných pravidiel (príkladom sú etický kódex, ochrana osobných údajov a ďalšie).

Tretou požiadavkou svedčiacou o existencii kontroly práce, a tým i o existencii pracovného pomeru, je požiadavka dozoru nad výkonom práce či overovania kvality práce, a to aj elektronickými prostriedkami. Aj táto požiadavka určujúca kontrolu výkonu práce zo strany príslušnej platformy je formulovaná relatívne flexibilne (trend pestovania kultúry spätnej väzby a rozvoj nástrojov supervízie, overovanie výsledkov práce, napríklad rozosielaním dotazníkov spokojnosti).

Štvrtou požiadavkou pre určenie atribútu kontroly práce, a tým i existencie závislej práce, respektíve nezávislej práce, je faktické obmedzenie slobody osoby vykonávajúcej platformovú prácu, vrátane sankcií – možnosť, respektíve nemožnosť osoby určiť si pracovný čas, jeho rozvrhnutie či dobu odpočinku, určiť si dobu neprítomnosti v práci, rovnako tiež obmedzenie možnosti využívať subdodávateľov či iných ná-

hradníkov pri výkone práce, čím sa zdôrazňuje osobný výkon práce alebo výkon práce s možnosťou zastúpenia. Pre existenciu pracovného pomeru, ktorý sa viaže výlučne na osobný výkon práce, by svedčila domnienka danosti pracovného pomeru, pretože zamestnanec v pracovnom pomere nemôže svoju prácu vykonávať v zastúpení, len výlučne osobne. Možnosť dojednania sankcií na vynútenie plnenia pracovných povinností skôr svedčí o existencii závislej práce, a tým aj o existencii pracovného pomeru, i keď možnosť ukladania určitých sankcií za porušenie zmluvných podmienok je charakteristická nielen pre pracovný pomer.

Pokiaľ ide o dojednávanie zmluvných pokút v pracovnom pomere, na základe právneho stavu *de lege lata* to Zákonník práce umožňuje len v súvislosti s výkonom konkurenčnej činnosti (§ 83 a § 83a Zákonníka práce). Iné zmluvné pokuty Zákonník práce neumožňuje.¹⁹

Faktické obmedzenie možnosti budovať si vlastnú klientelu alebo vykonávať prácu pre akúkoľvek tretiu zmluvnú stranu je podľa návrhu smernice piatou požiadavkou dosvedčujúcou splnenie predpokladu kontroly práce, čo by nasvedčovalo existencii pracovného pomeru (pozri § 83 a § 83a Zákonníka práce). V prípade nezávislej práce obmedzenie fyzickej osoby byť pracovne činnou pre tretiu stranu existuje napríklad v prípade obchodného zastúpenia.

Pri analýze uvedených piatich kritérií (požiadaviek) vidno, že ide o relatívne voľné formulácie pre splnenie predpokladu kontroly práce zo strany odberateľa práce, a tým tiež pre klasifikovanie vykonávanej práce ako závislej práce.

Riadenie a kontrola osoby vykonávajúcej prácu, faktická a právna podriadenosť fyzickej osoby predstavujú aj v doterajšej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie základný prvok danosti pracovného pomeru, napríklad ak platforma jednostranne určuje pracovné podmienky či odmeňovanie alebo dáva pokyny k práci.

6 Vyvrátenie domnienky existencie pracovného pomeru

Podľa návrhu smernice existuje možnosť vyvrátenia domnienky existencie pracovného pomeru. Možnosť vyvrátenia uvedenej právnej domnienky má predovšetkým príslušná platforma, pretože sa odôvodnene predpokladá, že platformy majú najlepší prehľad o všetkých skutkových prv-

---

¹⁹ Bližšie pozri *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 21 Cdo 4451/2018; R 64/2021.*

koch určujúcich príslušný právny vzťah, najmä o algoritmoch, prostredníctvom ktorých riadia svoju činnosť.

Legálne legitímnym subjektom vyvrátenia domnienky o existencii pracovného pomeru je v zmysle článku 5 návrhu smernice ktorákoľvek zo strán, ktorá môže vyvrátiť právnu domnienku o existencii pracovného pomeru. V prípade, že digitálna pracovná platforma tvrdí, že predmetný vzťah nie je pracovným pomerom podľa právnych predpisov členského štátu Európskej únie či kolektívnych zmlúv s prihliadnutím na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, dôkazné bremeno je na strane pracovnej platformy. Ak samotná fyzická osoba pracujúca pre platformu tvrdí, že predmetný zmluvný vzťah nie je pracovným pomerom, v takejto situácii je pracovná platforma povinná podporovať riadny priebeh a ukončenie konania najmä poskytnutím všetkých právne relevantných informácií.

S prezumpciou pracovného pomeru pre vyššie uvedené účely môže mať aplikačná prax v krátkom čase nemalé interpretačné a aplikačné problémy. Široko koncipovaná prezumpcia pracovného pomeru má potenciál podstatným spôsobom presmerovať do právneho režimu závislej práce aj také právne vzťahy, pri ktorých nie je potrebné zakladať pracovný pomer a u ktorých bude nutné v súdnom konaní alebo v správnom konaní vyvrátiť domnienku pracovného pomeru. Účelom uvedených postupov orgánmi presadzovania práva členského štátu Európskej únie je zistenie pracovného pomeru. Ak takýto vzťah existuje, prislúcha fyzickej osobe pracujúcej pre príslušnú pracovnú platformu plná sociálnoprávna ochrana podľa pracovného práva. Viazanie vyvrátenia uvedenej domnienky existencie pracovného pomeru na súdne konanie alebo správne konanie bude v praxi viesť platformy k tomu, aby z dôvodu opatrnosti považovali za zamestnancov tiež tých, ktorých výkon práce nezodpovedá definičným znakom závislej práce. V súvislosti s vyvrátenou právnou domnienkou existencie pracovného pomeru otvorenými zostávajú aj otázky, akým spôsobom bude prebiehať proces vyvrátenia domnienky existencie pracovného pomeru a či a ako budú v takýchto procesných konaniach participovať zástupcovia zamestnancov, respektíve orgány inšpekcie práce.

Právny model „vyviazania“ sa z pracovného pomeru je preto zásadnou koncepčnou zmenou v porovnaní so súčasnou legálnou definíciou

závislej práce, ako aj v porovnaní s doterajším vymedzením pojmu „zamestnanec“ v zmysle § 11 Zákonníka práce.²⁰

V súčasne prebiehajúcom pripomienkovom procese smerujúcom k prijatiu novej smernice Európskym parlamentom sa zo strany viacerých subjektov ingerujúcich do uvedeného procesu zdôrazňuje nevyhnutnosť, aby sa algoritmické riadenie vykonávalo osobne (pod dozorom človeka) minimálne v tých fázach riadenia procesu práce prostredníctvom algoritmov, ktoré môžu smerovať k ukončeniu právneho vzťahu medzi príslušnou platformou a osobou vykonávajúcou prácu, ale aj v iných dôležitých otázkach pracovných podmienok. Obdobne sa navrhuje viac garantovať zákaz diskriminácie či právo na ochranu osobných údajov (hlavne ohľadne možnosti platformami získavať osobné biometrické údaje od osoby vykonávajúcej prácu pre platformy).

Vyššie uvedeným postupom by sa malo zabezpečiť, aby pracovníci platformami mali právo na preskúmanie všetkých významných rozhodnutí, ktoré má vykonať, respektíve dozorovať človek. Osoby vykonávajúce prácu pre platformy majú právo žiadať od digitálnej platformy vysvetlenie akéhokoľvek rozhodnutia prijatého automatizovaným rozhodovacím systémom, ktoré významne ovplyvňuje ich pracovné podmienky, najmä prístup k pracovným úlohám a ich hodnotenie, odmeňovanie za prácu, bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, pracovný čas, respektíve otázky profesijného postupu. Platformy nesmú spracovávať žiadne osobné údaje týkajúce sa osôb pre ne pracujúcich, ktoré nesúvisia s formou, respektíve obsahom ich zmluvného záväzku a s povinnosťami z toho vyplývajúcimi, a súčasne nie sú pre digitálne platformy nevyhnutne potrebné, s určitými, výslovne uvedenými výnimkami, a ďalšie. Digitálne platformy nesmú spracovávať ani žiadne osobné údaje v súvislosti so súkromnými rozhovormi, vrátane komunikácie so zástupcami zamestnancov, čím by mohli zasiahnuť do práva na súkromný život zamestnancov.

Osoby pracujúce pre platformy majú právo získať od digitálnej platformy vysvetlenie akéhokoľvek rozhodnutia prijatého alebo podporovaného automatizovaným rozhodovacím systémom, ktoré významne ovplyvňuje ich pracovné podmienky. Pre vyššie uvedený účel je pracovná platforma povinná určiť kontaktnú osobu na objasnenie skutočností,

---

²⁰ Bližšie pozri TINTĚRA, T. Domněnka existence pracovního poměru v souvislostech tzv. digitálních pracovních platform. *Societas et iurisprudencia* [online]. 2022, roč. 10, č. 4, s. 71-88 [cit. 2023-07-24]. ISSN 1339-5467. Dostupné na: <https://doi.org/10.31262/1339-5467/2022/10/4/71-88>.

okolností a dôvodov, ktoré viedli k rozhodnutiu, a vydať písomné odôvodnenie akéhokoľvek rozhodnutia prijatého alebo podporovaného automatizovaným rozhodovacím systémom, akéhokoľvek rozhodnutia o zamietnutí odmeny za prácu alebo iného rozhodnutia s podobnými účinkami. Ak osoby pracujúce pre platformy nie sú spokojné so získaným vysvetlením alebo písomným odôvodnením, majú právo požiadať platformu o jeho preskúmanie, na čo má pracovná platforma reagovať bez zbytočného odkladu, najneskôr do jedného týždňa od prijatia žiadosti, a ak náprava nie je možná, ponúknuť primeranú náhradu.

V prípade vyššie uvedeného procesného postupu je osoba pracujúca pre príslušnú digitálnu platformu chránená pred nepriaznivým zaobchádzaním alebo inými nepriaznivými dôsledkami. Osobe pracujúcej pre príslušnú digitálnu platformu sa má poskytnúť v zákonodarstve členského štátu Európskej únie aj právna ochrana pred prepustením, vrátane príprav predchádzajúcich prepusteniu osoby pracujúcej pre príslušnú pracovnú platformu z dôvodu, že sa vykonávali práva ustanovené v smernici. Dôkazné bremeno o tom, že prepustenie nie je v príčinnej súvislosti s uplatňovaním práv osoby pracujúcej pre platformu, spočíva na digitálnej platforme.

Rovnako sa zo strany viacerých orgánov pripomína nevyhnutnosť určenia právneho modelu ochrany osôb pracujúcich pre pracovné platformy prostredníctvom zástupcov zamestnancov, riešenia kolektívnych pracovných vzťahov, možnosti realizácie práva na zhromažďovanie a plného garantovania koaličnej slobody.

Záver

Ďalší rozvoj nových právnych modelov výkonu práce pre digitálne platformy vytvára náročné právne prostredie pri právnej identifikácii právneho statusu fyzickej osoby ohľadne toho, či táto osoba spĺňa právne charakteristiky zamestnanca alebo právne charakteristiky samostatne zárobkovo činnej osoby. Súčasne kladie kvalitatívne nové požiadavky na právny poriadok členských štátov Európskej únie, aby, na jednej strane, podporovali ďalší rozvoj digitalizácie výrobných procesov a, na druhej strane, zabezpečili dostatočnú sociálnoprávnu ochranu nielen zamestnancov, ale taktiež osôb, ktorých práca nevykazuje definičné znaky závislej práce. Členské štáty Európskej únie by sa mali s uvedenými problémami vysporiadať spôsobom, ktorý by bol súladný s požiadavkami digitálnej doby a ktorý by súčasne ustanovil právne limity a podmienky rozvoja nových právnych modelov digitálnej ekonomiky v súlade s pravid-

lami voľnej hospodárskej súťaže. Ako ukazujú doterajšie skúsenosti z praxe, zásadným pre skutočné právne postavenie platformových zamestnancov je ich posúdenie – či sú v právnom statuse osoby samostatne zárobkovo činné alebo im prislúcha právny status zamestnanca (pracovníka). Až prax v nasledujúcich rokoch ukáže, či nejde o špecifickú skupinu pracovníkov, ktorí nevykazujú ani status zamestnanca, ani status osoby samostatne zárobkovo činné. Pri tejto dileme, v snahe pokryť určitou sociálnoprávnu ochranou všetky pracovné kategórie pracujúce pre digitálne platformy, by právna veda mala podstatne viac ako doteraz pomôcť i primeranejším, a súčasne presnejším vymedzením pojmu „závislá práca“, ako aj pojmu „nezávislá práca“, aby následne bolo možné správne smerovať legislatívnu prax pri právnej úprave sociálnoprávnej ochrany všetkých fyzických osôb pracujúcich pre digitálne pracovné platformy.

Zoznam bibliografických odkazov

- BARANCOVÁ, H. a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Priemysel 4.0 a pracovné podmienky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2018. 128 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-312-4.
- BARANCOVÁ, H. *Crowdworking a perspektívy digitálnej práce v budúcnosti alebo (Crowdworking – práca budúcnosti)?*. *Právny obzor*. 2019, roč. 102, č. 4, s. 291-302. ISSN 0032-6984.
- BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnom práve a ochrana zamestnanca (možnosti a riziká)*. 1. vyd. Praha: Leges, 2016. 202 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-176-2.
- Case of B v. Yodel Delivery Network Ltd* [2020-04-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-692/19.
- Case of Donna Vizcaino, et al. v. Microsoft Corporation, et al.; Rebecca Hughes, et al. v. Microsoft Corporation, et al.* [2000-12-08]. Class Action Settlement Agreement of the United States Court of Appeals, 2000.
- Case of Holterman Ferho Exploitatie BV and Others v. F.L.F. Spies von Büllenheim* [2015-09-10]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2015, C-47/14.
- Case of Union syndicale Solidaires Isère v. Premier ministre and Others* [2010-10-14]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2010, C-428/09.

Case of Vizcaino v. Microsoft Corporation [2002-05-15]. Opinion of the United States Court of Appeals, 2002, No. 01-35494.

Case of Vizcaino v. United States District Court for the Western District of Washington [1999-05-12]. Opinion of the United States Court of Appeals, 1999, No. 98-71388.

Directive 2003/88/EC of the European Parliament and of the Council of 4 November 2003 concerning Certain Aspects of the Organisation of Working Time. OJ EU L 299, 2003-11-18, s. 9-19.

FIALOVÁ, E. a J. MATEJKA. Právo umělé inteligence jako problém efektivního propojení technologie a lidské práce. *Právní rozhledy*. 2022, roč. 30, č. 6, s. 200-206. ISSN 1210-6410.

HISSL, Ch. The Classification of Platform Workers in Case Law: A Cross-European Comparative Analysis. *Comparative Labor Law & Policy Journal* [online]. 2022, vol. 42, no. 2, s. 465-517 [cit. 2023-07-24]. ISSN 1095-6654. Dostupné na: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3982738>.

Charta základných práv Európskej Únie.

Odporúčanie Medzinárodnej organizácie práce č. 198 o pracovnom pomere z roku 2006.

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Improving Working Conditions in Platform Work [2021-12-09]. COM (2021) 762 final.

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending Certain Union Legislative Acts [2021-04-21]. COM (2021) 206 final.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. 21 Cdo 4451/2018; R 64/2021.

ŠTEFKO, M. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 279 s. Studie z lidských práv, č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9.

TINTĚRA, T. Domněnka existence pracovního poměru v souvislostech tzv. digitálních pracovních platformem. *Societas et iurisprudentia* [online]. 2022, roč. 10, č. 4, s. 71-88 [cit. 2023-07-24]. ISSN 1339-5467.

Dostupné na: <https://doi.org/10.31262/1339-5467/2022/10/4/71-88>.

TKADLEC, M. Závislá práce v době moderních technologií a koronaviru. *Právní rozhledy*. 2021, roč. 29, č. 5, s. 161-167. ISSN 1210-6410.

WARTER, J. Zur Qualifikation plattformbasierter Arbeit. *Das Recht der Arbeit*. 2021, Nr. 2, s. 127-134. ISSN 1028-4656.

Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
helena.barancova@truni.sk

 <https://orcid.org/0009-0002-0613-7254>

Discussion on the European Court of Human Rights' Decision in the Case of Halet v. Luxembourg and Its Implications¹

Vojtěch Hanzal

Abstract: *The decision in the case of Halet v. Luxembourg can be considered quite crucial in the field of whistleblowing, as it significantly redefines the conditions and procedure for granting protection to whistleblowers within the meaning of the Article 10 of the European Convention on Human Rights, while expanding the range of cases where protection can be granted. However, the consequence of this decision is also a significant reduction of predictability, for both the whistleblowers themselves as well as for the persons whose conduct is reported. This paper aims to analyse the decision itself, to define its rudimentary argumentative elements and to discuss issues arising from the decision, as well as the possible effects that the decision may have on the application practice.*

Key Words: *European Law; European Convention on Human Rights; European Court of Human Rights; Freedom of Expression; Whistleblowing; Case of Halet v. Luxembourg; LuxLeaks.*

Introduction and insight into the case

The issue of whistleblowing is receiving an increasing amount of attention. However, the debates are focused mainly on current legislation, meaning the Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the Protection of Persons Who Report Breaches of Union Law (hereinafter referred to as the “Directive”) and its transposition into the national laws. In this context, the second branch of whistleblower protection provided under the Article 10 of the European Convention on Human Rights (formally known as the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms; hereinafter referred to as the “Convention”), namely through the Europe-

---

¹ The presented paper was carried out within the Project of the Charles University Grant Agency [Grantová agentura University Karlovy]: “Whistleblowing, Legal Aspects and Challenges”, in the Czech original “Whistleblowing, právní aspekty a výzvy”, project No. 202623, responsible researcher JUDr. Vojtěch Hanzal.

an Court of Human Rights, is being somewhat neglected. Throughout the years, the European Court of Human Rights has dealt with more than a dozen cases concerning whistleblowers and their protection and reached quite substantial conclusions, which are not necessarily all reflected in the Directive, or the national regulations derived from it. One such case was *Halet v. Luxembourg*,² which is the subject of this paper.

The decision in the *Halet v. Luxembourg* case was the result of the so-called “LuxLeaks”,³ which concerned tax “optimization” of (in particular) multinational corporations, tax opportunism and cooperation with the tax authorities. Raphaël Halet – a main figure in the decision at hand, followed up on the actions of Antoine Deltour, at the time an auditor at PricewaterhouseCoopers, who, through the journalist Edouard Perrin, published a series of documents relating to the tax “optimization” of multinational corporations by PricewaterhouseCoopers and the “cooperation” of PricewaterhouseCoopers with the Luxembourg tax authorities on accounting measures which reduced the tax liabilities of PricewaterhouseCoopers clients. Raphaël Halet, following Antoine Deltour’s example, published (through the above-mentioned investigative journalist) sixteen tax documents consisting of fourteen corporate tax returns of PricewaterhouseCoopers clients and two implementation letters, which concerned evidence of tax “optimization”.

As a result of such conduct, Raphaël Halet’s employment was terminated by notice. At the same time, a criminal complaint was lodged against Raphaël Halet, resulting in his criminal conviction,⁴ which was subsequently confirmed by the Court of Appeal for the offences of theft

---

² See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18.

³ The “LuxLeaks” (formally known as the “Luxembourg Leaks”) Case marks a series of leaks that revealed concrete evidence of corporate tax evasion on a staggering scale as well as the key role of government officials in facilitating this tax evasion. For years, Luxembourg had entered into “special agreements” with multinational companies that allowed them to move their money through Luxembourg via accounting facilities that reduced the companies’ overall tax costs. These special agreements were made by Luxembourg with most of the world’s corporations: Ikea, Disney, Amazon, Pepsi, Deloitte, and others. This case has been one of the main drivers with regard to the European debate on the regulation of whistleblowing. See DILLON, S. Tax Avoidance, Revenue Starvation and the Age of the Multinational Corporation. *The International Lawyer* [online]. 2017, vol. 50, no. 2, pp. 275-327 [cit. 2023-08-14]. ISSN 2169-6578. Available at: <https://scholar.smu.edu/til/vol50/iss2/4/>.

⁴ See *Decision of the District Court of Luxembourg Ref. No. ILDC 2580 (LU 2016)* [2016-06-29].

from one's employer, fraudulent initial or continued access to a data-processing or automated transmission system, breach of professional secrecy and laundering of the proceeds of theft from one's employer, for which he was fined EUR 1,000. It was against this decision that Raphaël Halet (hereinafter referred to as the "applicant") defended himself before the European Court of Human Rights.

In his complaint to the European Court of Human Rights, the applicant sought protection under the Article 10 of the Convention – the right to freedom of expression. However, he was unsuccessful in his effort, as the European Court of Human Rights did not consider him eligible for protection granted to whistleblowers. The applicant subsequently requested the case to be referred to the Grand Chamber of the European Court of Human Rights, which took place on 6 September 2021. Not only was he successful with the referral of the case from the "Small Chamber" of the European Court of Human Rights to the Grand Chamber, but the Grand Chamber also ruled on 14 February 2023, expressing its disagreement with the conclusions of the national Court of Appeal, as well as with those of the "Small Chamber" of the European Court of Human Rights, finding (by a ratio of 12 votes to 5) a violation of the complainant's right to freedom of expression within the meaning of the Article 10 of the Convention.

1 Qualification criteria

The Grand Chamber of the European Court of Human Rights based the decision in the case of *Halet v. Luxembourg* (to grant protection within the meaning of the Article 10 of the Convention) mainly on its previous case law in the area of whistleblower protection, such as the cases of *Guja v. Moldova*,⁵ *Gawlik v. Liechtenstein*,⁶ *Heinisch v. Germany*,⁷ *Bucur and Toma v. Romania*,⁸ and many more. However, the decision in the case of *Guja v. Moldova* has received the most attention, as in this decision the European Court of Human Rights set out six criteria which should guide the assessment of whether an interference with freedom of expression with-

---

⁵ See *Case of Guja v. Moldova* [2008-02-12]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2008, Application No. 14277/04.

⁶ See *Case of Gawlik v. Liechtenstein* [2021-05-31]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2021, Application No. 23922/19.

⁷ See *Case of Heinisch v. Germany* [2011-07-21]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2011, Application No. 28274/08.

⁸ See *Case of Bucur and Toma v. Romania* [2013-01-08]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2013, Application No. 40238/02.

in the meaning of the Article 10 of the Convention was justified or not, and, therefore, if the whistleblower should be provided with protection.

However, it must be noted that in the case of *Halet v. Luxembourg*, it was the State's criminal sanction against the applicant that was the subject of the dispute, not, for example, the rejection of the action for invalidity of the notice. The European Court of Human Rights thus examined (among other criteria) whether the national courts had struck a fair balance between the public interest in public knowledge of the information disclosed on the one hand, and the overall harmful effects resulting from their disclosure (in particular the criminal conviction) on the other hand.

1.1 First criterion

The first of such criteria set out in the case of *Guja v. Moldova*, and which was applied in the case at hand, was the nature of the channel chosen by the whistleblower, meaning whether the whistleblower had the possibility to use alternative channels to disclose the information. In the case of *Halet v. Luxembourg*, the European Court of Human Rights found that neither PricewaterhouseCoopers nor its clients had acted unlawfully, and so their tax "optimisation" had to be considered lawful (within the meaning of the laws of Luxembourg). The European Court of Human Rights thus concluded, given the absence of illegality, it was not appropriate for the applicant to opt for an internal reporting method, e.g., through a complaint to his superiors. In addition, given that there was no violation of the law, it was not possible to act, e.g., through a criminal or misdemeanour complaint. The European Court of Human Rights then concluded that disclosure through the media was the only realistic alternative in this situation to fulfil the purpose of the notification.⁹

The European Court of Human Rights reiterated the conclusions already reached in the earlier case law (case of *Gawlik v. Liechtenstein*) that it is not always necessary to use internal reporting systems in order to provide the whistleblower with protection under the Article 10 of the Convention (e.g., if such reporting would be ineffective).¹⁰ However, the European Court of Human Rights generally concluded that the nature of the communication channel must always be assessed on an *ad hoc* basis.

---

⁹ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 172.

¹⁰ See *Case of Gawlik v. Liechtenstein* [2021-05-31]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2021, Application No. 23922/19, paragraph 83.

1.2 Second and third criteria

The second criterion set out in the case of *Guja v. Moldova* was whether the disclosed information or the documents could be considered authentic. The European Court of Human Rights did not find that there was any doubt as to the authenticity of the published documents, and the Court, therefore, considered the second criterion satisfied. However, the European Court of Human Rights added that the applicant “... *could not be refused the protection granted by the Article 10 of the Convention on the sole ground that the information had subsequently been shown to be inaccurate. Nonetheless, they were required to behave responsibly by seeking to verify, in so far as possible, that the information they sought to disclose was authentic before making it public.*” From such a conclusion can, therefore, be inferred that the whistleblower’s good faith and belief in the nature of the information (the third criterion) is crucial in assessing the authenticity of the information reported, and, therefore, these criteria cannot be fully separated.

The third criterion – the good faith (motive) of the whistleblower has been also considered satisfied, as the European Court of Human Rights concluded that the facts of the case did not show that the applicant had acted for his benefit (e.g., to obtain financial remuneration) or to harm his employer (e.g., out of spite or as an act of revenge). The conclusion reached by the European Court of Human Rights is then fully in line with the settled case law of the European Court of Human Rights, which previously held that the essential factor in assessing the good faith of the whistleblower (as well as the authenticity of the information) is the whistleblower’s belief that the information was true and that its disclosure was in the public interest. On the other hand, the European Court of Human Rights has previously ruled that a notification based on mere conjecture by the whistleblower would not enjoy the protection of the Article 10 of the Convention.¹¹

1.3 Fourth criterion

The existence of a public interest in the disclosure of the information, as the fourth qualifying criterion, has probably received the highest degree of attention from all of the “Guja” criteria, since it is here that the Europe-

---

¹¹ See *Case of Soares de Melo v. Portugal* [2016-02-16]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2016, Application No. 72850/14, paragraph 46.

an Court of Human Rights makes the most significant departures from its previous case law.

In the case of *Halet v. Luxembourg*, the European Court of Human Rights stated on this point that the disclosure of the documents was clearly in the public interest, as it helped to develop the debate on the taxation of multinational companies, tax transparency and tax fairness in general.¹² According to the European Court of Human Rights, the published materials have provided new insights into the issue and have contributed to the transparency of the tax practices of multinational companies seeking to benefit from places where the tax system is more favourable to them.

However, in the reasoning of these conclusions, the European Court of Human Rights also expanded the range of cases where the public interest in the publicity of such information outweighs the interests of the person being notified. In the case of *Guja v. Moldova*, the European Court of Human Rights acknowledged that issues falling within the scope of political debate in a democratic society, such as the separation of powers, the improper conduct of a high-ranking politician or the government's attitude towards police brutality, are matters of public interest. This scope of public interest was then gradually extended by the European Court of Human Rights to include, for example, information relating to the interception of telephone communications in the community (case of *Bucur and Toma v. Romania*) or information relating to suspected serious crimes (specifically the euthanasia of patients – case of *Gawlik v. Liechtenstein*). The European Court of Human Rights has also accepted as “in the public interest” the reporting of “questionable” conduct or practices within the armed forces (case of *Görmüş and Others v. Turkey*¹³). Thus, the European Court of Human Rights has previously concluded that the unlawfulness of the conduct being reported is not a necessary condition for the grant of protection under the Article 10 of the Convention, but that such protection may, nevertheless, be enjoyed by a whistleblower who reports conduct that may be assessed as “reprehensible”.

The Grand Chamber of the European Court of Human Rights, however, in the case at hand, further departed from its earlier conclusions and

---

¹² See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 185.

¹³ See *Case of Görmüş and Others v. Turkey* [2016-01-19]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2016, Application No. 49085/07.

concluded that, in order to be protected under the Article 10 of the Convention, the conduct being reported need not be unlawful, or even “reprehensible”. Yet it is sufficient that it is a matter of public debate.¹⁴ Such a conclusion then significantly extends the protection awarded by the European Court of Human Rights concerning the protection of freedom of expression.

1.4 Fifth criterion

The fifth criterion defined in the *Guja v. Moldova* decision is the negative consequence of the whistleblower’s actions on the reported person (or, as in this case, his clients). Under this criterion, the European Court of Human Rights noted that there was reputational damage to PricewaterhouseCoopers, in particular concerning its clients, as it raised doubts about PricewaterhouseCoopers’s ability to ensure the confidentiality of the data entrusted to it. However, the European Court of Human Rights concluded that there was no damage of a longer-term nature.¹⁵

In this context, the European Court of Human Rights also had to deal with the fact that not only PricewaterhouseCoopers suffered harm, but also PricewaterhouseCoopers’s business partners – its clients, who suffered harm in particular due to the disclosure of their sensitive information. In that respect, the European Court of Human Rights considered the nature of the complainant’s conduct, which breached contractual and statutory duties of confidentiality, as well as the fact that the documents provided by the applicant to the media were obtained through data theft. However, after applying the balancing test, the European Court of Human Rights concluded that the public interest in the disclosure outweighed any negative consequences of the applicant’s conduct.

1.5 Sixth criterion

The sixth and final “Guja” criterion considered the severity of the sanction imposed on the whistleblower in comparison to the public interest in the information disclosed. The Grand Chamber of the European Court of Human Rights took into account the dismissal of the applicant by PricewaterhouseCoopers (with notice), the prosecution and conviction of

---

¹⁴ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 138.

¹⁵ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 194.

the applicant, as well as the level of media attention placed upon the applicant himself. The European Court of Human Rights also considered the possible negative impact of failure to protect the conduct of future whistleblowers (the so-called “chilling effect”).

Having considered all the above-stated elements, the European Court of Human Rights then concluded that the severity of the sanction was not proportionate to the public interest in the complainant’s conduct and his right to protection of freedom of expression under the Article 10 of the Convention.

2 Discussion of the European Court of Human Rights’ conclusions

As previously mentioned, the European Court of Human Rights in the case of *Halet v. Luxembourg* examined whether the national courts (as well as the “Small Chamber” of the European Court of Human Rights) had struck a fair balance between the public interest in the documents disclosed and the overall harmful effects resulting from such disclosure together with other qualification criteria. As indicated in the previous part of this paper, the European Court of Human Rights concluded, based on the fulfilment of the qualifying criteria, that the severity of the sanction was not proportionate to the complainant’s conduct and his right to protection of freedom of expression under the Article 10 of the Convention. Many of the Court’s conclusions, however, at least invite a reflection on their possible connotations as well as their impact on application practice.

Firstly, the European Court of Human Rights anew (although indications of the definition of the two categories can already be found in earlier case law) defines three categories of reasons (purposes) for whistleblowing actions, within which these (considering all other circumstances) enjoy protection within the meaning of the Article 10 of the Convention.

The first of these categories is reporting unlawful (illegal) conduct. The second category includes reporting of conduct which, although legal, may be in some sense unethical or immoral.¹⁶ Finally, the third category concerns the reporting of conduct about which a public debate is conducted (or, as the case may be, provoked or developed by the notifica-

---

¹⁶ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 137. The European Court of Human Rights explicitly mentions “conducts which, although legal, are reprehensible”.

tion) and which provokes a legitimate interest on the part of the public to become acquainted with the information and to form an informed opinion, as to whether the information reveals harm to the public interest.¹⁷ According to the European Court of Human Rights' conclusions in the decision at hand, this may also apply to private law entities.¹⁸ However, such conclusions may give rise to several questionable issues.

The first of the aforementioned issues is legal (un)certainty. Although the European Court of Human Rights should aim to provide a higher degree of legal certainty, the result of this decision is quite the opposite. Following the European Court of Human Rights' findings in the case of *Halet v. Luxembourg*, there may be cases where a whistleblower will be entitled to disclose (better said, he/she will be protected if he/she does so) sensitive information of his/her employer and his/her clients, even though his/her employer has complied with all legal provisions or has not acted in a socially unacceptable manner. Taken to an extreme, no employer nor his/her client is safe from having their sensitive data released to the media, even if they have done everything under the requirements placed upon them. In addition, the European Court of Human Rights does not even provide any specific guidance on which whistleblowers or those with an interest in keeping their sensitive data out of the media can rely. The lack of legal certainty in the context of granting protection under the Article 10 of the Convention is also evidenced by the fact that the European Court of Human Rights has repeatedly refused to define a whistleblower in its decisions and refuses to provide such a definition in the future.¹⁹ The European Court of Human Rights, therefore, concludes that the assessment of whether a whistleblower is entitled to protection under the Article 10 of the Convention must be made on an *ad hoc* basis, based on all the circumstances of the case. What the Court fails to consider is that only a fraction of the cases that would require its consideration reach the European Court of Human Rights, as the way to the European Court of Human Rights is expensive and time-consuming, with uncertain results.

---

¹⁷ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 138.

¹⁸ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 142.

¹⁹ See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraph 156.

Another problematic aspect of the discussed decision is the very assessment of the existence of a public opinion (its nature) on a particular issue. Although in the case at hand, the public opinion is quite clear on the matter, since tax “optimization” of multinational corporations is a generally discussed topic and the public opinion, in this respect, is usually uniform (uniformly negative). The situation, however, may not be necessarily as clear as it is in the case of *Halet v. Luxembourg*. The main issue is that it is the European Court of Human Rights which will decide whether the social debate is so fundamental as to justify condoning even conduct as serious as was the case with the applicant. By this interpretation, the European Court of Human Rights’ case law essentially determines public opinion on current issues. One may then ask to what extent the opinion of several judges truly reflects the opinion of society, especially in cases where the subject of the assessment will be public opinion in an international context.

It should be also noted that public opinion on an issue can change quite drastically over time, which was a point also made by the European Court of Human Rights. However, the European Court of Human Rights considers such “flexibility” to be a positive feature. The possibility of following the current developments in society and not sticking to rigid rules can be considered a positive phenomenon, however, the issue is with the persons who determine the existence of the public interest and the intensity of the social debate – i.e., the European Court of Human Rights’ judges. To bring about a radical change or a complete reversal in the concept of assessing the public opinion or the interest of society, suffices only to simply replace a few judges. Once again, the result is a reduction in the level of legal certainty and a potential danger for whistleblowers and whistleblowing as a whole in the future.

It is also necessary to add that in the case there is a serious public debate in society about an issue, or if it is obvious that a certain issue is unethical or immoral to such an extent that it needs to be addressed, it should be the task of legislation to remedy these situations. It is certainly relevant that the European Court of Human Rights’ erudition often motivates (guides) the national or European legislation, but it is not permissible for it to substitute for their function in such a way, as such an approach could lead to a double track in the protection of whistleblowers.

A further possible danger lies in the damage caused by the European Court of Human Rights to the cornerstones of certain professions that are

based on professional confidentiality and for which (more often than not) clients seek them out. It can be considered almost absurd for lawyers, accountants, and even bankers (or their employees) to disclose information about their clients. This was also the conclusion reached by the dissenting judges in the present case (Ravarani, Mourou-Vikström, Chanturia and Sabato), as they refer specifically to the case of a banker who would disclose sensitive data on politicians' bank accounts. The dissenting judges directly state that the introduction of this new criterion deprives the protection of professional secrecy or other forms of confidentiality of its substance. In this context, it is, therefore, possible to ask what value of confidentiality in general, whether statutory or contractual, as if an individual can be exempted from criminal sanctions if the issue is considered to be a subject of "public debate". In contrast to the conclusions of the European Court of Human Rights, for example, the Czech Republic's own Act No. 171/2023 Coll., on the Protection of Whistleblowers, responds to this potential danger by not allowing the exemption from professional obligation, for example, attorneys or in the provision of health services.²⁰

In the decision at hand, the European Court of Human Rights also preferred to protect unlawful conduct (or even conduct as serious as criminal offence) to prevent unethical conduct or conduct that is the subject of public debate. These conclusions of the European Court of Human Rights may then lead us to consider that in the case a whistleblower commits a criminal offence, but does so in accordance with the current public opinion (or the European Court of Human Rights' current beliefs about the public opinion), the European Court of Human Rights considers it wrong to punish such a perpetrator; on the contrary, he/she will (as in the present case) be awarded compensation for non-pecuniary damage.²¹ Although the European Court of Human Rights states in its decision that how the whistleblower obtained the data in question must be considered when applying the abovementioned criteria, as well as when deciding whether to grant protection under the Article 10 of the Convention, the European Court of Human Rights does not provide any "guidance" for both the whistleblower or persons affected by such action. It seems al-

---

²⁰ See paragraph 3 (1) b) 3. and d) of *Act [of the Czech Republic] No. 171/2023 Coll., on the Protection of Whistleblowers*.

²¹ One of the European Court of Human Rights Grand Chamber's rulings was that Luxembourg should pay the applicant the sum of EUR 15,000 in compensation for non-pecuniary damage and EUR 40,000 in costs.

most unfair that the European Court of Human Rights prioritizes the protection of an employee (or his/her right to freedom of expression), who, by his/her wholly intentional conduct, breached his/her duty of loyalty, contractual duty of confidentiality, professional duty of confidentiality, committed a criminal offence and disclosed sensitive information not only of his/her employer, but also of clients of his/her employer, causing irreparable damage to their reputation, over the protection of the interests of a person who acted lawfully.

The European Court of Human Rights found the criminal conviction to be inconsistent with the applicant's right to freedom of expression, also in light of the so-called "chilling effect",²² which the criminal conviction of the whistleblower might have on other potential whistleblowers, as they would be deterred from making the disclosure, even though the disclosure would be "in the public interest". This effect was, according to the European Court of Human Rights, compounded by the media attention given to the case as well as to the person of the applicant. As already noted, the applicant had committed a criminal offence and had breached his obligations under his employment relationship with PricewaterhouseCoopers as well as his duty of professional confidentiality to disclose information about his employer's lawful activities. The only real sanction in the context of this case was a criminal conviction and the imposition of a fine. Termination of employment with notice could hardly be considered a sanction that could deter potential whistleblowers. Nor can media attention be regarded as a sanction, since the complainant was not the first, let alone the main actor in the "LuxLeaks" case, and must, therefore, have been fully aware that his conduct would attract a significant degree of media attention even to his person. It can also be assumed that attention (given the nature of the case) was the objective of his conduct. The question, therefore, remains to what extent the possible punishment of actual criminal activity and a penalty of EUR 1,000 would be a deterrent to other whistleblowers.

Conclusions

The decision of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights was received with enthusiasm by a significant part of the professional community. Although such a positive approach can be justified in

---

²² See *Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18, paragraphs 205 and 206.

the context of the case, it is necessary to state that it is one of the more apparent cases where tax “optimization” is an issue not only in Europe, but also in a global context and, therefore, the public opinion on the matter may be quite uniform. Nevertheless, other cases may occur, which are not as apparent as the matter at hand, where a dicta decision can have a dangerous precedential impact.

It should be also noted that the European Court of Human Rights’ case law, expressed not only in the decision under discussion, creates a certain dichotomy between the protection awarded to whistleblowers under the Article 10 of the Convention and the protection awarded under the Directive and the national legislation. Sooner or later, there will be cases where a whistleblower will be a whistleblower within the meaning of the Article 10 of the Convention, but will not be a whistleblower under the national legislation. If such a situation arises, it will again be detrimental to the legal certainty of both the whistleblowers and the persons being reported, since in such a case, for example, the actions of the employee may not be considered retaliatory in the sense of the national legislation, but may be assessed differently by the European Court of Human Rights.

The consequence of the European Court of Human Rights’ decision in question is, therefore, not only a higher standard of protection afforded to whistleblowers, but also an interference with the legal certainty, a reduction in the degree of predictability as well as the value of contractual and statutory confidentiality. The ultimate consequence of this decision is likely to be an increase in distrust between the employees and their employers.

References

Act [of the Czech Republic] No. 171/2023 Coll., on the Protection of Whistleblowers.

Case of Bucur and Toma v. Romania [2013-01-08]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2013, Application No. 40238/02.

Case of Gawlik v. Liechtenstein [2021-05-31]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2021, Application No. 23922/19.

Case of Görmüş and Others v. Turkey [2016-01-19]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2016, Application No. 49085/07.

- Case of Guja v. Moldova* [2008-02-12]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2008, Application No. 14277/04.
- Case of Halet v. Luxembourg* [2023-02-14]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2023, Application No. 21884/18.
- Case of Heinisch v. Germany* [2011-07-21]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2011, Application No. 28274/08.
- Case of Soares de Melo v. Portugal* [2016-02-16]. Judgement of the European Court of Human Rights, 2016, Application No. 72850/14.
- Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* [European Convention on Human Rights] [1950-11-04].
- Decision of the District Court of Luxembourg Ref. No. ILDC 2580 (LU 2016)* [2016-06-29].
- DILLON, S. Tax Avoidance, Revenue Starvation and the Age of the Multinational Corporation. *The International Lawyer* [online]. 2017, vol. 50, no. 2, pp. 275-327 [cit. 2023-08-14]. ISSN 2169-6578. Available at: <https://scholar.smu.edu/til/vol50/iss2/4/>.
- Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the Protection of Persons Who Report Breaches of Union Law*. OJ EU L 305, 2019-11-26, pp. 17-56.

JUDr. Vojtěch Hanzal

Faculty of Law
Charles University in Prague
Náměstí Curieových 901/7
116 40 Praha 1
Czech Republic
hanzalvo@prf.cuni.cz

 <https://orcid.org/0009-0002-4927-7169>

Some Remarks on Book Critical Constitutionalism: Ideas for Constitutional Transition in the Post-COVID-19 Era by Diego Valadés¹

Peter Vyšný

Abstract: *The present paper is a review essay focused on the book – scientific monograph Critical Constitutionalism: Ideas for Constitutional Transition in the Post-COVID-19 Era written by Mexican legal scholar Diego Valadés in year 2021. The book is a brief but incisive analysis of how Mexico (mis)managed the global COVID-19 pandemics. The author showed that many actions and measures taken by the Mexican State during the state of emergency declared due to the COVID-19 pandemics were problematic for various reasons, both constitutional/legal and extraconstitutional/extra-legal ones, and resulted from long-term, serious and complex shortcomings of the Mexican political system, primarily based on the Mexican Federal Constitution of 1917 and related federal legislation. However, the author’s criticism of the Mexican constitutional/political system is constructive, as he makes useful suggestions to overcome (or, at least, to reduce) its shortcomings throughout the book.*

Key Words: *Constitutional Law; Critical Constitutionalism; Constitutional Transition; Global COVID-19 Pandemics; Diego Valadés; Book Critical Constitutionalism: Ideas for Constitutional Transition in the Post-COVID-19 Era; Mexico.*

Introduction

In many countries of the world economy, the social and political crisis caused by the COVID-19 pandemics has revealed deficiencies in their constitutions as main legal frameworks for overcoming such an extraordinary, complicated and complex situation. Special constitutional (and other legal) norms and procedures to be applied in a state of emergency,

---

¹ The presented paper was carried out within the Project of the Slovak Research and Development Agency: “Transformations of Jurisprudence – Historical and Current Forms of Jurisprudence and the Science of Law”, in the Slovak original “Premeny právnej vedy – historické a súčasné podoby právnej vedy a vedeckosti práva”, project No. APVV-22-0079, responsible researcher prof. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., LL.M., MA.

declared due to the pandemics, were insufficiently used, or circumvented or violated precisely because of these shortcomings. No doubt, effective coping with the pandemics has objectively required, *inter alia*, certain strengthening of the executive (state administration), restrictions on some rights and freedoms of citizens, personal decisions and improvisations of the head of the state, government and other executive/administrative bodies and measures burdening the economy or worsening the social situation of population. However, in numerous countries, the aforementioned was carried out in a more or less problematic way, as well as to an excessively large extent. These countries included Mexico (officially the United Mexican States), as Diego Valadés² has shown in the book – scientific monograph *Critical Constitutionalism: Ideas for Constitutional Transition in the Post-COVID-19 Era*,³ which we briefly discuss in the present paper.

The contents of the book

The book under our analytic review is written in elegant Spanish, clearly, comprehensibly and concisely. It is divided into an Introduction (in Spanish *Primeras palabras*), 10 internally subdivided chapters⁴ and a Bibliography that contains numerous primary and secondary sources. Since the

---

² Dr. Diego Valadés is one of the most prominent Mexican legal scholars. He deals mainly with the constitutional law, both the Mexican and comparative. He is currently an emeritus researcher at the Institute of Legal Research of the National Autonomous University of Mexico (in Spanish “Instituto de Investigaciones Jurídicas de la Universidad Nacional Autónoma de México”) in Mexico City (in the past, he was also the director of this prestigious academic institution). He is also the president of the international Ibero-American Institute of Constitutional Law (in Spanish “Instituto Iberoamericano de Derecho Constitucional”).

³ See VALADÉS, D. *Constitucionalismo crítico: Ideas para la transición constitucional en la era post Covid-19*. 1^a ed. Ciudad de México: Siglo XXI Editores, 2021. 150 p. ISBN 978-607-03-1130-7.

⁴ The list of the chapters of the analysed scientific monograph: Constitutional Considerations in Connection with COVID-19 (in Spanish “Reflexiones constitucionales a propósito de la Covid-19”); Normative Force of Crisis (in Spanish “La fuerza normativa de la crisis”); Constitutional Problems of States of Emergency (in Spanish “Problemas constitucionales de los estados de emergencia”); State of Emergency Based on *acuerdo* (in Spanish “Estado de emergencia por *acuerdo*”); Unipersonal Nature of Government (in Spanish “Naturaleza unipersonal del gobierno”); Dysfunctional State (in Spanish “Estado disfuncional”); Authoritarianism and *Verticalism* (in Spanish “Autoritarismo y *verticalismo*”); Constitutional State (in Spanish “El Estado de la constitución”); Structural Inequality (in Spanish “Desigualdad estructural”); Critical Constitutionalism (in Spanish “Constitucionalismo crítico”).

earlier versions of five of the book's chapters were created as separate texts,⁵ the text of the book is somewhat incoherent in a few places.

In the analysed book, Diego Valadés, based upon a concise yet thorough examination of the (mis)management of the state of (sanitary) emergency declared in Mexico due to the global COVID-19 pandemics,⁶ revealed various long-term, serious and complex deficiencies of the Mexican constitutional/political system. At the same time, he made certain suggestions to overcome (or, at least, to reduce) them. Thus, the book is an excellent example of the so-called critical constitutionalism. Currently, there is no universal or exhaustive definition of this approach to the investigation in the field of constitutional law, nor a more detailed description of the corresponding research methodology.⁷ It follows from the last (tenth) chapter of the reviewed book entitled Critical Constitutionalism (in Spanish *Constitucionalismo crítico*),⁸ as well as from its other parts that, for the author, critical constitutionalism is a systematic, rigorous and complex method of the science of constitutional law, the application of which is determined by a serious general crisis of the society and a urgent need to overcome it. Such method rests upon a constructive criticism of a constitutional/political system, not only of its ideational, axiological, principial, normative and institutional foundations, but also of the multiple forms and consequences (positives and negatives) of its practical functioning. In other words, critical constitutionalism does not only examine constitutional texts, but also various dimensions of their actual

---

⁵ See VALADÉS, D. *Constitucionalismo crítico: Ideas para la transición constitucional en la era post Covid-19*. 1ª ed. Ciudad de México: Siglo XXI Editores, 2021, p. 12. ISBN 978-607-03-1130-7.

⁶ In Mexico, the state of sanitary emergency lasted from 24 March 2020 to 9 May 2023.

⁷ For more on critical constitutionalism, see e.g. De CABO MARTÍN, C. *Pensamiento crítico, constitucionalismo crítico*. 1ª ed. Madrid: Trotta, 2014. 119 p. ISBN 978-84-9879-524-0; LOUGHLIN, M. The Contemporary Crisis of Constitutional Democracy. *Oxford Journal of Legal Studies* [online]. 2019, vol. 39, no. 2, pp. 435-454 [cit. 2023-08-04]. ISSN 1464-3820. Available at: <https://doi.org/10.1093/ojls/gqz005>; SAAVEDRA, G. A. Traditional and Critical Theory of Constitution. In: Ch. LAZZERI and S. NOUR, dir. *Reconnaissance, identité et intégration sociale* [online]. 1ª éd. Nanterre: Presses universitaires de Paris Nanterre, 2009, pp. 309-324 [cit. 2023-08-04]. ISBN 978-2-8218-2690-8. Available at: <https://doi.org/10.4000/books.pupo.763>; and TURGUT, C. Critical Constitutionalism: An Inquiry into the Past, Present, and Future. *Jindal Global Law Review* [online]. 2023, vol. 14, no. 1, pp. 29-48 [cit. 2023-08-04]. ISSN 2364-4869. Available at: <https://doi.org/10.1007/s41020-023-00196-x>.

⁸ See VALADÉS, D. *Constitucionalismo crítico: Ideas para la transición constitucional en la era post Covid-19*. 1ª ed. Ciudad de México: Siglo XXI Editores, 2021, pp. 125-142. ISBN 978-607-03-1130-7.

operation in a society, in order to identify both normative and factual shortcomings of its constitutional/political system and to offer solid solutions for their elimination (or, at least, reduction).

The central thesis of the book is that the problematic handling of the general crisis of the Mexican society caused by the COVID-19 pandemics resulted from the fact that the state of emergency was not declared in a standard way, and the standard rules and procedures to be applied in such a state were not correctly and/or sufficiently applied on a large scale, which, in turn, pointed out certain deficiencies of the Mexican constitutional/political system, primarily based on the Mexican Federal Constitution of 1917, officially called Political Constitution of the United Mexican States (in Spanish *Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos*),⁹ and related federal legislation. Throughout the book, Diego Valadés researched and tested this thesis in the context of the crisis situation in Mexico caused by the pandemics, the Mexican constitutional/political system, conditions in other contemporary states and historical examples related to the book's topic.

The declaration of a state of emergency in Mexico and the introduction of rules by which the administrative, legislative and judicial institutions of the Mexican Federation and its constituent states, as well as various sectors of the economy, education, working life and private life of citizens, etc., were to be governed until the state of emergency ended, were carried out to a significant degree by circumvention, or even violation of the Mexican Federal Constitution; with a certain simplification, it can be stated that the life of the Mexican population during the pandemics was regulated by the Mexican President (in Spanish *Presidente de los Estados Unidos Mexicanos*) in cooperation with the Federal Ministry of Health (in Spanish *Secretaría de Salud*) to a significantly greater extent than it is possible under the Mexican Federal Constitution and other federal legislation, as well as without effective control by the Federal Parliament – Congress of the Union (in Spanish *Congreso de la Unión*) or the courts. Diego Valadés considers the above-mentioned to be another manifestation of a long-standing problem of the Mexican constitutional/political system, which is a clear power predominance of the executive over legislation and justice, existing both at the federal level (strong position of the

---

⁹ See *Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos* [Political Constitution of the United Mexican States] [1917]. In: *Instituto de Investigaciones Jurídicas – UNAM* [online]. 2023 [cit. 2023-08-04]. Available at: <https://www.juridicas.unam.mx/legislacion>.

president) and in the states of the federation (strong position of the governors of these states).

On the one hand, the strong position of the Mexican President is a normal consequence of the fact that Mexico has a presidential form of government. On the other hand, since the adoption of the Federal Constitution in 1917, this position has been continuously strengthened, *de facto*, to the extent that the president also exercises powers that do not have (sufficient) support in the constitutional text. The exercise of such powers, along with some others, explicitly enshrined in the Mexican Federal Constitution, is also not subject to approval by the Federal Parliament, i.e. Congress of the Union. The president's position is also strengthened by his creative independence from the Congress of the Union (the president is elected directly by the citizens), the fact that the Federal Government is not an independent body, but an administrative apparatus subordinate to him and authoritatively managed by him, which, moreover, does not answer to the Congress of the Union, etc. Thus, in Mexico, according to Diego Valadés, the democratic nature of the state is weakened and the so-called verticalism as a special kind of political regime persists. It is a typical feature of verticalism that, according to Diego Valadés, "certain elements of authoritarianism coexist, such as the concentration of power in the hands of the president or the political irresponsibility of those who help him in governing, and certain elements of democracy, such as free elections or broad pluralism." As Diego Valadés goes on to state, "although such a mode of governance has existed within the Mexican political system for decades, the sanitation crisis of 2020 has accentuated it even more... Verticalism exists where political power is legitimized by free and pluralistic elections and there are independent courts, but where exercise of power is too extensively concentrated [in the hands of the executive or its representative – the president] and is practiced in a patrimonial way. Because of this last reason, the incompetence of the highest administrative bodies deepens, because hierarchical subordination distances the best prepared persons from the performance of public functions held by those who merely mechanically obey, lacking their own judgment. Occupying power bodies in an insufficiently democratic environment and preventing or postponing state reform produce negative

impacts on the quality of the collective and individual lives of the governed, which can lead to corruption, insecurity and poverty.”¹⁰

Diego Valadés believes that the predominance of the executive over the legislation and justice is already so significant that it vastly disturbs the balance as well as the effective cooperation of these three state powers; moreover, it is contrary to the sovereignty of the people and the representative democracy and, consequently, to the spirit of the Mexican Federal Constitution. He sees the solution to this problem primarily in the parliamentarization of the Mexican presidential form of government, including the creation of a federal government in the sense of an independent (not subordinate to the president) executive body that would be responsible to the Mexican Parliament. However, it is questionable whether such solution would be effective enough. For example, in Slovakia, a country with parliamentary form of government, during the state of emergency declared due to the COVID-19 pandemics, the powers of the government and its head, the Prime Minister, were disproportionately strengthened, since, at that time, the government had a constitutional majority in the Parliament, legislation was adopted in an accelerated manner, neither the President nor the Constitutional Court opposed this development, etc.

Diego Valadés also recommends paying attention to more rigorous observance of the Constitution, restoring the balance and improving the cooperation of the executive, legislation and justice, strengthening political pluralism, collective decision-making and public debates and involving wide sections of the population in them, significantly increasing the level of control of the executive by the Parliament, creating conditions for the development of a real parliamentary opposition, which would qualifiedly criticize the Federal Government and the President, and the like.

Another serious problem of the Mexican constitutional/political system, which has been highlighted during the pandemics, is the insufficient quality of the activity of the administration, both federal and that of the federal states. In this context, Diego Valadés points out that in a state of emergency, but also outside of this state, it is of the utmost importance that the administration makes decisions and implements measures that are not only in accordance with the Constitution and the legal order, but

---

¹⁰ See VALADÉS, D. *Constitucionalismo crítico: Ideas para la transición constitucional en la era post Covid-19*. 1^a ed. Ciudad de México: Siglo XXI Editores, 2021, pp. 92-93. ISBN 978-607-03-1130-7.

also rational (those that can achieve what is needed), which is greatly aided by the secular character of the Mexican State which must be preserved. These decisions and measures should also be taken and implemented more collectively than by individuals and should be based on sufficient and correct information, as not only in a normal state, but also in the state of emergency it should apply – to the institutions of the state, but also to the citizens – the right to the truth, which Diego Valadés – and this is certainly interesting for the Slovak or Czech readers – considers to be a concept created by Václav Havel.¹¹

Last but not least, the shortcoming of the Mexican political system is populism, which not only manipulates the opinion and will of citizens, thereby weakening the principle of popular sovereignty and the importance of elections, but is often associated with attractive at the first glance, but, in reality, arbitrary and irrational (and possibly also unconstitutional or illegal) decisions that are especially dangerous in the state of emergency, when e.g. they can have negative effects on the economy or can lead to the deterioration of the social conditions of the population. According to Diego Valadés, the solution to populism is the improvement of the conditions for the competition of political parties, the reduction of governance by individuals, and the like.

Conclusions

The book under our analytical review introduces the critical constitutionalism on an empirical level (constructive criticism of the Mexican constitutional/political system, based on systematic analysis of problematic social, economic and political development during the state of emergency declared in Mexico due to the global COVID-19 pandemics), while pointing out great potential and utility of this legal scientific concept and research method that has recently come into use in the field of constitutional law. Critical constitutionalism goes beyond mere examination of constitutional texts; it includes investigation about factual (social, economic, political, cultural) dimensions of their application in the society, thus identifying the positives and negatives of both normative contents and actual operation of constitutions. However, such complexity of the constitutional research is not yet the most important feature of critical constitutionalism. Concrete solutions to problems related to the exam-

---

¹¹ Václav Havel was a well-known Czechoslovak politician and the first President of the Czech and Slovak Federative Republic, and subsequently also the first President of the Czech Republic.

ined constitutional systems, proposed by critical constitutionalists, are even more important.

References

- Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos [Political Constitution of the United Mexican States] [1917]. In: *Instituto de Investigaciones Jurídicas – UNAM* [online]. 2023 [cit. 2023-08-04]. Available at: <https://www.juridicas.unam.mx/legislacion>.
- De CABO MARTÍN, C. *Pensamiento crítico, constitucionalismo crítico*. 1ª ed. Madrid: Trotta, 2014. 119 p. ISBN 978-84-9879-524-0.
- LOUGHLIN, M. The Contemporary Crisis of Constitutional Democracy. *Oxford Journal of Legal Studies* [online]. 2019, vol. 39, no. 2, pp. 435-454 [cit. 2023-08-04]. ISSN 1464-3820. Available at: <https://doi.org/10.1093/ojls/gqz005>.
- SAAVEDRA, G. A. Traditional and Critical Theory of Constitution. In: Ch. LAZZERI and S. NOUR, dir. *Reconnaissance, identité et intégration sociale* [online]. 1e éd. Nanterre: Presses universitaires de Paris Nanterre, 2009, pp. 309-324 [cit. 2023-08-04]. ISBN 978-2-8218-2690-8. Available at: <https://doi.org/10.4000/books.pupo.763>.
- TURGUT, C. Critical Constitutionalism: An Inquiry into the Past, Present, and Future. *Jindal Global Law Review* [online]. 2023, vol. 14, no. 1, pp. 29-48 [cit. 2023-08-04]. ISSN 2364-4869. Available at: <https://doi.org/10.1007/s41020-023-00196-x>.
- VALADÉS, D. *Constitucionalismo crítico: Ideas para la transición constitucional en la era post Covid-19*. 1ª ed. Ciudad de México: Siglo XXI Editores, 2021. 150 p. ISBN 978-607-03-1130-7.

Doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et Ph.D.

Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic
petervysny@hotmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-5132-1291>

Informácie pre autorov

Základné informácie

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa tematicky zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Jeho cieľom je poskytovať podnetnú a inšpiratívnu platformu pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok a ich komunikáciu v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe:

- ✚ samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií *minimálny rozsah tvorí 10 normostrán prislúchajúcich na jednu štúdiu, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- ✚ esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou či dňom *minimálny rozsah tvorí 5 normostrán prislúchajúcich na jednu esej, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- ✚ recenzií publikácií vztahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu *minimálny rozsah tvoria 3 normostrany prislúchajúce na jednu recenziu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie obrázku prednej obálky recenzovanej publikácie v dostatočnej veľkosti;*
- ✚ informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu *minimálny rozsah tvoria 2 normostrany prislúchajúce na jednu informáciu alebo správu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie fotodokumentačných alebo iných obrázkových podkladov sprievodného charakteru v dostatočnej veľkosti.*

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza v elektronickej online podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch:

- ✚ 31. marec – jarná edícia;
- ✚ 30. jún – letná edícia;
- ✚ 30. september – jesenná edícia;
- ✚ 31. december – zimná edícia.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným

dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** predkladajú.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** nesú:

- ✚ odborní garanti zodpovedajúci v rámci redakčnej rady časopisu za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov;
- ✚ hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov;
- ✚ výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaisťovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Na recenzné konanie môžu byť odovzdané len príspevky obsahujúce všetky povinné súčasti v súlade s predpísanou štruktúrou príspevku. Pred odovzdaním príspevkov na recenzné konanie sa formálne preveruje pôvodnosť textov kontrolami náhodne vybraných reťazcov textov príspevkov prostredníctvom internetových vyhľadávačov.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmernením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Publikácia príspevkov

Publikácia príspevkov v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Rovnako výhradne bezodplatne sa realizujú v časopise aj procesy prijímania, posudzovania a publikácie príspevkov. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu **SOCIETAS ET IU-**

RISPRUDENTIA ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Príspevky sa prijímanú v anglickom, slovenskom a českom jazyku. Uprednosťovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje zásadne v dvojazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako aj samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na oficiálnej internetovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>.

Štruktúra príspevku

Názov príspevku v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v pôvodnom jazyku;

Title of Contribution in English:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v anglickom jazyku
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Autor príspevku:

- ✚ prosíme uviesť meno, priezvisko a všetky tituly a hodnosti autora;

Abstract in English:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v anglickom jazyku, cca 10 riadkov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Key Words in English:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v anglickom jazyku, cca 10 výrazov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Abstrakt v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v pôvodnom jazyku, cca 10 riadkov;

Kľúčové slová v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v pôvodnom jazyku, cca 10 výrazov;

Text príspevku:

- ✚ prosíme uviesť v štruktúre úvod, jadro, záver; v členení na kapitoly, prípadne podkapitoly; príspevok môže obsahovať tabuľky, grafy, schémy, obrázky a podobne, je však nevyhnutné uviesť ich prameň so všetkými povinnými bibliografickými údajmi v plnom rozsahu; poznámky a odkazy na literatúru prosíme uvádzať v poznámke pod čiarou podľa platnej citačnej normy ISO 690
Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Literatúra:

- ✚ prosíme uviesť zoznam použitej literatúry podľa platnej citačnej normy ISO 690
Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Kontakt na autora:

- ✚ prosíme dodržať nižšie uvedenú vzorovú štruktúru informácie o kontakte na autora príspevku:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava

Slovenská republika
jana.koprlova@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-2082-1450>

Texty príspevkov je možné prijímať výhradne v elektronickej podobe vo formáte dokumentu textového editora MS Word. V textoch príspevkoch odporúčame použiť štandardizované typy a veľkosti písma, riadkovania, ako aj formátovania textu.

Texty príspevkov zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Vaše otázky v prípade nejasností či potreby poskytnutia dodatočných informácií zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Tešíme sa na Váš príspevok!

S úctou,

redakcia SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Information for Authors

Basic Information

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels. Its aim is to provide a stimulating and inspirational platform for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues and their communication in the context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at the national, regional and international levels.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a platform for publication of contributions in the form of:

- ✚ separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles
the expected minimum extent related to one study covers 10 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ essays on current social topics or events
the expected minimum extent related to one essay covers 5 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ reviews on publications related to the main orientation of the journal
the expected minimum extent related to one review covers 3 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also the front cover picture of the reviewed publication in the sufficient largeness;
- ✚ information as well as reports connected with the inherent mission of the journal
the expected minimum extent related to one information or report covers 2 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also photo documents or other picture material of accompanying character in the sufficient largeness.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on:

- ✚ March 31st – spring edition;
- ✚ June 30th – summer edition;
- ✚ September 30th – autumn edition;
- ✚ December 31st – winter edition.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** have:

- ✚ special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions;
- ✚ editor in chief in relation to the formal aspects of contributions;
- ✚ executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Only contributions containing all mandatory parts in accordance with the prescribed structure of the contribution may be submitted for review procedure. Before the contributions are submitted for review procedure, the originality of the texts is formally checked by checking randomly selected strings of the texts of the contributions through the Internet search engines.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Publication of Contributions

Publication of contributions in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Also, the processes of receiving, reviewing and publishing of contributions in the journal are carried out exclusively free of charge. Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;
- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Contributions are accepted in the English, Slovak and Czech languages. Favouring the English language in contributions is welcome.

Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors' contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal's official website: <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>.

Structure of Contribution

Title of Contribution in Original Language:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in original language;

Title of Contribution in English:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in English
not required in the case of English as the language of the original;

Author of Contribution:

- ✚ please specify author's given name, surname and all academic degrees;

Abstract in English:

- ✚ please specify abstract in English, circa 10 rows
not required in the case of English as the language of the original;

Key Words in English:

- ✚ please specify key words in English, circa 10 words
not required in the case of English as the language of the original;

Abstract in Original Language:

- ✚ please specify abstract in original language, circa 10 rows;

Key Words in Original Language:

- ✚ please specify key words in original language, circa 10 words;

Text of Contribution:

- ✚ please specify in following structure: introduction, main text, conclusions; text broken down into chapters, eventually subchapters; the contribution may include sheets, charts, figures, pictures, etc., but it is necessary to indicate their sources with all obligatory bibliographic details in the full extent; notes and references to literature, please, specify in the footnote according to current citation standard ISO 690
Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Literature:

- ✚ please specify a complete bibliography of all sources according to current citation standard ISO 690
Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to

the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Author's Contact:

✚ please follow the below mentioned model structure of contact information on the author of contribution:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic
jana.koprlova@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-2082-1450>

Contribution manuscripts can be accepted only in electronic version in the format of the text editor MS Word document. Applying the standardized types and font sizes, line spacing as well as text formatting in the contribution manuscripts is highly recommended.

Your contribution manuscripts send, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

In the case of any uncertainty or necessity of providing additional information send your questions, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

We are looking forward to your contribution!

Yours faithfully,

Team **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Etický kódex

Článok I. Všeobecné ustanovenia

Medzinárodný internetový vedecký časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (ďalej len „časopis“) vydáva Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Jeho cieľom je poskytovať podnetnú a inšpiratívnu platformu pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok a ich komunikáciu v kontexte ich najširších interdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Redakcia časopisu sídli v priestoroch Právnickej fakulty na Kollárovej ulici č. 10 v Trnave.

Časopis má charakter vedeckého recenzovaného časopisu, ktorý vychádza v on-line elektronickej podobe pravidelne štyrikrát ročne na oficiálnej webovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>. Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje v dvojazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísel, ako i samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na webovej stránke časopisu.

Časopis ponúka podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako aj pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych otázok z oblastí najmä verejného práva a súkromného práva.

Webová stránka časopisu ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre slabozrakých čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V uvedených jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu aj spätnú komunikáciu.

Článok II. Zodpovednosť a publikácia príspevkov

Časopis prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise predkladajú. Autori príspevkov vedecky či pedagogicky pôsobia v zodpovedajúcich oblastiach zamerania časopisu a majú ukon-

čené zodpovedajúce akademické vzdelanie na úrovni minimálne druhého stupňa vysokoškolského štúdia.

V súlade s vyššie uvedeným ustanovením sa automaticky so zodpovedajúcim odôvodnením zamietajú príspevky už preukázateľne publikované, ako aj príspevky, ktoré naplňajú skutkovú podstatu plagiátu či neoprávneného, respektíve nezákonného zásahu do autorského práva podľa autorského zákona v platnom znení.

Informácie pre autorov zverejnené na webovej stránke časopisu sú záväzné. Príspevky sa prijímajú v anglickom, slovenskom a českom jazyku. Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise nesú odborní garanti z radov členov redakčnej rady a redakčného okruhu časopisu zodpovedajúci za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov, hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov a výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Publikácia príspevkov v časopise sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Rovnako výhradne bezodplatne sa realizujú v časopise aj procesy prijímania, posudzovania a publikácie príspevkov. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Článok III. Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise sa uskutočňuje nezávisle a nestranne na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaisťovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Na recenzné konanie môžu byť odovzdané len príspevky obsahujúce všetky povinné súčasti v súlade s predpísanou štruktúrou príspevku. Pred odovzdaním príspevkov na recenzné konanie sa formálne preveruje pôvodnosť textov kontrolami náhodne vybraných reťazcov textov príspevkov prostredníctvom internetových vyhľadávačov.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmerením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Príspevky sa so zodpovedajúcim písomným odôvodnením automaticky zamietajú v prípadoch, pokiaľ:

- ✚ autor príspevku preukázateľne nemá ukončené úplné vysokoškolské vzdelanie, t.j. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa;
- ✚ príspevok preukázateľne nezodpovedá minimálnym štandardom a štandardným kritériám vedeckej etiky, ktoré sa kladú a sú všeobecne vedeckou verejnosťou a vedeckou obcou uznávané vo vzťahu k príspevkom danej kategórie (štúdie, eseje, recenzie publikácií, informácie alebo správy), či už z hľadiska rozsahu, náplne, metodologických východísk, použitej metodológie, a podobne, ako aj z hľadiska správneho, úplného a vedecky korektného uvádzania všetkých použitých bibliografických odkazov podľa platnej citačnej normy ISO 690.

Článok IV. Vyhlásenie o prístupí ku kódexom a zásadám publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku

Časopis v plnej miere uplatňuje a dodržiava kódexy a zásady publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku (Committee on Publication Ethics COPE) zverejnené na webovej stránke Komisie pre publikačnú etiku

<https://publicationethics.org/>. Uvedené zásady a pravidlá publikačnej etiky sú záväzné pre autorov príspevkov, redakčnú radu časopisu, redaktorov a redakciu časopisu, recenzentov príspevkov, ako aj vydavateľa časopisu.

Článok V. Nezávislosť a nestrannosť

Časopis je nezávislým a nestranným medzinárodným vedeckým internetovým periodikom.

Článok VI. Rozhodný právny poriadok

Časopis a všetky s ním súvisiace právne skutočnosti a právne úkony sa riadia právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Trnava 31. december 2013

Code of Ethics

Article I. General Provisions

International scientific online journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (hereinafter only “journal”) is published by the Faculty of Law at Trnava University in Trnava, and it thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels. Its aim is to provide a stimulating and inspirational platform for scientific and society-wide beneficial solutions to current legal issues and their communication in the context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at the national, regional and international levels.

The journal’s editorial office resides in premises of the Faculty of Law in Kollárova Street No. 10 in Trnava, Slovakia.

The journal has the nature of a scientific peer-reviewed journal, which is issued in an electronic on-line version regularly four times a year on the official website of the journal <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>. Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website.

The journal provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society, as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current issues mainly in the areas of public law and private law.

The website of the journal offers the reading public contributions in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface, both parallel in the Slovak and the English languages. In all those languages the journal’s editorial office provides also feedback communication.

Article II. Responsibility and Publication of Contributions

The journal accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal. Contributors

are scientifically or pedagogically engaged in areas corresponding with the main orientation of the journal and they have completed adequate academic qualification, at least the second degree of academic education.

In accordance with the foregoing provision shall be automatically with the adequate justification rejected contributions those have been provably already published as well as contributions those constitute the merits of plagiarism or of unauthorized, respectively illegal interference with the copyright under the protection of the Copyright Act in force.

Information for authors published on the journal's website is binding. Contributions are accepted in the English, Slovak and Czech languages. Favouring the English language in contributions is welcome.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal have special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions, editor in chief in relation to the formal aspects of contributions and executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Publication of contributions in the journal is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Also, the processes of receiving, reviewing and publishing of contributions in the journal are carried out exclusively free of charge. Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;
- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Article III. Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized independently and impartially by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Only contributions containing all mandatory parts in accordance with the prescribed structure of the contribution may be submitted for review procedure. Before the contributions are submitted for review procedure, the originality of the texts is formally checked by checking randomly selected strings of the texts of the contributions through the Internet search engines.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Contributions will be with adequate written justification automatically rejected in cases, if:

- ✚ the contributor hasn't provably completed the entire university education, i.e. the academic qualification of the second degree;
- ✚ contribution provably doesn't comply with the minimum standards and standard criteria of scientific ethics, which are imposed and generally respected by the scientific public and scientific community in relation to contributions of the given category (studies, essays, reviews on publications, information or reports), whether in terms of extent, content, methodological assumptions, applied methodology and similarly, or in terms of a proper, complete and scientifically correct indicating all the bibliographic references according to current citation standard ISO 690.

Article IV. Declaration of Accession to Codes and Principles of Publication Ethics of the Committee on Publication Ethics

The journal fully exercises and observes codes and principles of publication ethics of the Committee on Publication Ethics COPE published on the website of the Committee on Publication Ethics <https://publicationethics.org/>. Listed principles and guidelines of publication ethics are binding for contributors, journal's editorial board, journal's editors and editorial office, contribution reviewers as well as journal's publisher.

Article V. Independence and Impartiality

The journal is an independent and impartial international scientific online journal.

Article VI. Determining Law

The journal and all the related legal facts and legal actions are governed by the law of the Slovak Republic.

Trnava, Slovakia, December 31st, 2013

SOCIETAS ET IVRISPRUDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

**Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach**

**International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context**

Vydáva:
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

Issued by:
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

Vychádza štvrťročne
2023, ročník XI.

Issued Quarterly
2023, Volume XI.

URL časopisu:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika

Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie:
sei.journal@gmail.com

Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor:
Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., univ. prof.

Editor in Chief:
Doc. JUDr. Marianna Novotná,
PhD., univ. prof.

Výkonný redaktor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

© Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

ISSN 1339-5467

DOI: <https://doi.org/10.31262/1339-5467/2023/11/3>